

Vlaams
Parlement

stuk **870** (2010-2011) – Nr. 2
ingediend op 12 januari 2011 (2010-2011)

Hoorzitting

over de beslissing van de Vlaamse Regering
betreffende de beheersovereenkomsten
met de instellingen van de Vlaamse Gemeenschap
uit het Kunstendecreet
en over de eindadviezen van de visitatiecommissies
op de beleidsplannen 2011-2015
van deze kunstinstellingen

Verslag

namens de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media
uitgebracht door de heren Paul Delva en Jean-Jacques De Gucht

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: de heer Philippe De Coene.

Vaste leden:

de heren Carl Decaluwe, Paul Delva, Johan Verstreken, Veli Yüksel;
de heren Erik Arckens, Johan Deckmyn, Wim Wienen;
de heren Jean-Jacques De Gucht, Herman Schueremans;
de heren Philippe De Coene, Chokri Mahassine;
de heer Lieven Dehandschutter, mevrouw Danielle Godderis-T'Jonck;
de heer Jurgen Verstrepen;
de heer Bart Caron.

Plaatsvervangers:

de heer Ludwig Caluwé, de dames Martine Fournier, Vera Jans, Tinne Rombouts;
de heer Chris Janssens, mevrouw Katleen Martens, de heer Wim Van Dijck;
de heren Peter Gysbrechts, Bart Tommelein;
mevrouw Yamila Idrissi, de heer Patrick Janssens;
de heren Wilfried Vandaele, Kris Van Dijck;
mevrouw Ulla Werbrouck;
de heer Luckas Van Der Taelen.

Stukken in het dossier:

870 (2010-2011) – Nr. 1: Verslag over gedachtewisseling

INHOUD

I. Uiteenzetting door de vertegenwoordigers van de instellingen van de Vlaamse Gemeenschap uit het Kunstendecreet, de representatieve vakbonden en de schepenen van Cultuur van de steden Antwerpen en Gent	4
1. Uiteenzetting door de vertegenwoordigers van het Koninklijk Ballet van Vlaanderen	4
2. Uiteenzetting door de vertegenwoordigers van de Vlaamse Opera	6
3. Uiteenzetting door de heer Gunther Broucke, intendant Brussels Philharmonic – Vlaams Radio Orkest en Vlaams Kamerkoor	9
4. Uiteenzetting door de heer Hans Verbugt, intendant van de Filharmonie ..	10
5. Uiteenzetting door de heer Jerry Aerts, algemeen en artistiek directeur Kunstencentrum deSingel	12
6. Uiteenzetting door de heer Jari Demeulemeester, artistiek directeur AB ..	14
7. Uiteenzetting door de drie representatieve vakbonden	16
8. Uiteenzetting door de schepenen van Cultuur van de steden Antwerpen en Gent	19
II. Vragen van de commissieleden en antwoorden van de sprekers	22

De Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media organiseerde reeds op 10 november 2010 een gedachtewisseling met mevrouw Joke Schauvliege, Vlaams minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur, over de beslissing van de Vlaamse Regering van 22 oktober 2010 betreffende de beheersovereenkomsten met de instellingen van de Vlaamse Gemeenschap uit het Kunstendecreet. Deze regeringsbeslissing omvat het principe van een grondige hertekening van het landschap van de kunstinstellingen van de Vlaamse Gemeenschap, waarbij aan minister Schauvliege de opdracht werd gegeven om dit verder uit te werken.

Tijdens de gedachtewisseling van 10 november 2010 werd ook verwezen naar de artistieke en zakelijke eindadviezen die door de visitatiecommissies werden uitgebracht op de beleidsplannen 2011-2015 van de zes instellingen van de Vlaamse Gemeenschap uit het Kunstendecreet: Vlaamse Opera, Koninklijk Ballet van Vlaanderen (KBvV), deFilharmonie, kunstencentrum deSingel, Ancienne Belgique (AB) en het Vlaams Radio Orkest en Vlaams Kamerkoor (VRO/VRK of Brussels Philharmonic). De beslissingen van de minister zijn mede gebaseerd op deze artistieke en zakelijke eindadviezen.

Om zich een duidelijk beeld te vormen van het landschap van de kunstinstellingen van de Vlaamse Gemeenschap, organiseerde de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media op 16 december 2010 een hoorzitting met vertegenwoordigers van de zes genoemde kunstinstellingen, met vertegenwoordigers van de representatieve vakbonden, en met de schepenen van Cultuur van de steden Antwerpen en Gent waar een aantal van deze kunstinstelling worden gehuisvest.

I. UITEENZETTING DOOR DE VERTEGENWOORDIGERS VAN DE INSTELLINGEN VAN DE VLAAMSE GEMEENSCHAP UIT HET KUNSTENDECREET, DE REPRESENTATIEVE VAKBONDEN EN DE SCHEPENEN VAN CULTUUR VAN DE STEDEN ANTWERPEN EN GENT

1. Uiteenzetting door de vertegenwoordigers van het Koninklijk Ballet van Vlaanderen

Mevrouw Leona Detiège, voorzitter Koninklijk Ballet van Vlaanderen: Het Koninklijk Ballet van Vlaanderen is in 1969 opgericht door minister van Cultuur Frans Van Mechelen. Het stond onder leiding van Jeanne Brabants. De doelstelling was de hoogstaande danskunst in Vlaanderen te bevorderen. Bij oprichting telde het gezelschap 72 dansers, heel wat meer dan vandaag. In 1985 is de afdeling Musical opgericht. Die afdeling werd in 2005 gesloten, na overleg met de minister en de parlementscommissie. Die sluiting heeft gevolgen gehad voor de herstructurering van het ballet.

In 2005 stelde de beoordelingscommissie van het Kunstendecreet: “Het Ballet van Vlaanderen moet ambitieus zijn en terug een sterke positie innemen in het brede danslandschap: door het bespelen van grote podia, door begeleid te worden met livemuziek, door een duidelijk en uniek profiel aan te nemen om als reisgezelschap internationaal succesvol te zijn.”. Niet de kwantiteit maar de kwaliteit van de producties was belangrijk en de dansers moesten betere salarissen krijgen. Het ballet is dus in zekere zin onherkenbaar veranderd. Daarvoor was er een periode dat men ook naar kleinere zalen ging.

In de beheersovereenkomst 2006-2010 werden voornoemde opdrachten verankerd. In 2006 en 2007 wordt het repertoire onder leiding van Kathryn Bennetts met succes gemoderniseerd. Het gezelschap telde toen en vandaag nog steeds 49 dansers en drie stagiairs.

Het ballet is het enige professioneel klassiek geschoold gezelschap in Vlaanderen en zelfs in België. Het heeft een breed artistiek profiel en brengt zowel klassiekers, hedendaagse klassiekers als eigen creaties. Het heeft een internationale reputatie en krijgt lovende kritieken in binnen- en buitenland. Het kreeg prijzen zoals de Laurence Olivier Award. Het

is een veelgevraagd reisgezelschap. Het speelt geregeld in New York, Londen, Parijs, Moskou, Milaan. Door het repertoire en het niveau is het een aantrekkelijk gezelschap voor dansers uit de hele wereld. Het heeft een eigen productiecentrum.

In 2005 werd er een reorganisatie opgelegd die moest zorgen voor meer financiële draagkracht. Na een financiële audit in maart en april 2008, een organisatie-audit en een individuele competentiemeting in mei 2008, werd er een nieuw organisatiemodel opgesteld. De audits hebben alle processen in kaart gebracht en nieuwe functieprofielen opgesteld. Dat leidde tot een voorstel voor een structurele ingreep in de personeelsbezetting van juni 2008. Dat voorstel is goedgekeurd door de raad van bestuur in juli 2008. Daarna is er intens gewerkt aan de reorganisatie. Dat was een pijnlijke periode.

Na syndicaal overleg in het najaar 2008, werd beslist acht van de vijftien administratieve medewerkers, waaronder enkele beschermde werknemers, te ontslaan. Omdat het beschermde werknemers betrof, heeft het ballet zich tot de arbeidsrechtbank gewend. Het arrest waarin de opheffing van de bescherming werd goedgekeurd kwam er in juni 2009. Daarop startten de onderhandelingen met de vakbonden over de opzegtermijnen en de ontslagvergoedingen. Daardoor nam de ontslaggolf ongeveer anderhalf jaar in beslag tot oktober 2010. Het ballet kreeg financiële steun van de Vlaamse Regering om de procedure tot een goed einde te brengen. Het ballet heeft zijn boekhouding gereorganiseerd. Onder tussen zijn de analytische boekhouding en een budgetteringscyclus ingevoerd. De loonkost is structureel gedaald.

De heer Bert Bauwens, bedrijfsrevisor Koninklijk Ballet van Vlaanderen: Sinds 2008 heeft een grondige reorganisatie plaatsgevonden. Voor alle mogelijke bewegingen zijn er procedures uitgeschreven. De uitgaven zijn zo georganiseerd dat ze vooraf getoetst worden aan het budget. Het ballet heeft een periode gekend waarin de loonkosten hoger lagen dan de subsidies. De algemene kosten blijven al jaren gelijk, stijgen niet, zelfs niet in verhouding tot het loon. Zonder sanering en met indexering en anciënniteitsvergoedingen, zouden de loonkosten boven de subsidies gebleven zijn. Dat bewijst dat de sanering nuttig was. Bij de financiële audit zijn een aantal structurele problemen bovengekomen, ook op het vlak van personeel.

Het loon van de dansers is recent terug gestegen omdat het geïndexeerd is en omdat de dansers die al langer bij het ballet werken, recht hebben op anciënniteitsvergoedingen. Ondanks de indexeringen en de stijgende anciënniteit blijven de lonen voor technici in het atelier en het onderhoud gelijk. De wedden van directies en algemene diensten zijn sterk gedaald. Dat heeft ook te maken met een optimalisering van de taken. Ook op de wedden van de artistieke omkadering is bespaard. De honoraria voor de tijdelijken fluctueren sterk omdat ze samenhangen met de artistieke keuzes en de programmering. Kortom, het ballet heeft de loonkosten onder controle.

Mevrouw Leona Detière: Het ballet heeft een beleidsplan 2011-2015 ingediend op 1 september 2009. Daarin vraagt het een regiefunctie in Vlaanderen voor de toegang tot de grote zalen en voor de samenwerking met de orkesten. Voorts wil het een groeiscenario voor de ondersteuning en de lonen van de dansers en voor de artistieke werking. Op dat moment was het ballet nog volop aan het herstructureren. Dat was pas afgelopen op 1 oktober 2010.

Ter voorbereiding van de nieuwe beheersovereenkomst heeft de visitatiecommissie een bezoek gebracht aan het ballet in januari 2010. In april 2010 heeft het ballet een repliek gegeven op het ontwerp van advies. Die repliek bevatte volgende documenten: een duidelijke kostprijs van de reorganisatie, de cijfers van de jaarrekening 2009, een gedetailleerde meerjarenbegroting, een voorbeeld van de werking van de budgetprocedure en voorbeelden van de werking van de analytische boekhouding.

Vlaanderen moet de artistieke kwaliteit van het ballet, die wereldwijd erkend is, vrijwaren. Daarvoor is er een langetermijnvisie van de overheid nodig. Alle juiste partijen in het landschap moeten bij de oplossingen betrokken worden. Volgens de visitatiecommissie zijn er nog bijkomende middelen nodig voor alle kunstinstituten. Wij zijn ook vragende partij.

Voor het ballet dringt de tijd. De loonmassa stijgt louter door indexatie en anciënniteit. Verder bezuinigen op personeel is onmogelijk. Meer synergie met andere instellingen is de beste keuze maar moet sneller gerealiseerd worden. Dat kan door in de beheersovereenkomst van de opera het ballet drie maal twee weken speeldagen in het operagebouw in Antwerpen en aansluitend drie maal één week in het operagebouw van Gent toe te kennen. In ruil zou in de beheersovereenkomst van het ballet vastgelegd worden dat de opera gratis kan beschikken over de repetitiezaal van het Eilandje. In de beheersovereenkomsten van de orkesten kan dan bepaald worden dat ze op vastgelegde periodes ter beschikking staan van het ballet. De raden van bestuur moeten misschien wel afgeslankt worden maar niet eengemaakt worden, zo kan elkeen over de eigen materie blijven oordelen.

Tot slot pleit het ballet voor overleg om tot een gedragen voorstel tot samenwerking te komen, om op rationele gronden een oplossing voor de toekomst van het ballet te vinden, om de unieke positie van het ballet als repertoiregezelschap in Vlaanderen te erkennen en de wereldwijde reputatie van het ballet te vrijwaren.

2. Uiteenzetting door de vertegenwoordigers van de Vlaamse Opera

De heer Paul Cools, voorzitter Raad van Bestuur Vlaamse Opera (Vlopera): Bij de aanstelling van het bestuur van de nieuwe vzw in 2008 was het mijn overtuiging dat er eerst en vooral rust in het huis gebracht moest worden. De Vlaamse Opera en zijn werknemers hebben immers de laatste decennia in vijf verschillende structuren moeten werken. Een tweede kwestie was de financiële transparantie. De laatste twee jaar is het bestuur erin geslaagd de zaken op een meer bedrijfsmatige manier aan te pakken en zo de nodige financiële transparantie te scheppen. Ook in de opera, de grootste Vlaamse culturele instelling met 267 vaste werknemers, speelt de loonkost van ongeveer 15 miljoen euro een belangrijke rol. Het aantal werknemers is het minimum voor het runnen van een operahuis en de samenwerking met anderen.

Omdat het bestuur zo gefocust was op de reorganisatie, heeft het allicht het parlement te weinig ingelicht. De opera zal voortaan het parlement op geregelde tijdstippen verslag uitbrengen. De werking van de opera is niet beperkt tot de tachtig voorstellingen. Hij werkt ook samen met deSingel, LOD en Muziektheater Transparant, het ballet. In 2010 waren er 373 activiteiten in de operahuizen, inbegrepen de randactiviteiten, de samenwerking met anderen, optredens van anderen.

De raad van bestuur ziet twee grote uitdagingen. De eerste is de problemen met de gebouwen. Jaarlijks moet de opera 1,2 miljoen euro aan de gebouwen besteden. Dan gaat het enkel om het gewone onderhoud en niet over herstellingen. Een tweede probleem is trefrend berekend door de regeringscommissaris Jaak Floridor: de Vlaamse Opera is structureel ondergefinancierd.

De heer Aviel Cahn, intendant van de Vlaamse Opera: Bij de voorbereiding van mijn werk als intendant bij de Vlopera waren verschillende punten belangrijk. Ik heb met mensen uit de culturele sector in Vlaanderen gepraat en heb daarna mezelf bepaalde doelen gesteld. Een eerste aspect was dat de opera geen eiland mocht zijn. Het moet een instelling zijn die openstond voor nieuw publiek. Ik wou het boeiende artistieke veld in Vlaanderen goed leren kennen en proberen daarmee samen te werken. Opera moet zich richten op mensen van vandaag en hen erbij betrekken. Kunst en in het bijzonder opera moet een betekenis hebben voor de maatschappij. De internationale uitstraling moest vergroten. Tot slot wou

ik, misschien wel als belangrijkste doel, de eigen krachten van dit huis versterken. De ziel van een operahuis zijn orkest en koor.

Na twee jaar is al een en ander gerealiseerd. Het aantal activiteiten werd vergroot, het personeel wordt zo efficiënt mogelijk ingezet. Het aantal scenische operaproducties is gestegen van vijf naar acht per jaar. Daardoor is het publieksbereik vergroot maar ook het aantal voorstellingen is toegenomen.

Samen met deSingel, LOD, het Theaterinstituut en Muziektheater Transparant heeft de Vlopera een festival opgericht voor muziektheater en opera met hedendaagse Vlaamse componisten: het festival Opera XXI. In samenwerking met Jeugd en Muziek zijn er tal van activiteiten voor jongeren. Ik probeer ook zoveel mogelijk jonge Vlaamse kunstenaars te engageren. Studenten van het Mode-instituut Antwerpen lopen stage in de kostuumateliers van de opera. Samen met de conservatoria probeert de opera orkesten en kooracademiën op te zetten. De opera werkt samen met de Vooruit Gent, met het Festival van Vlaanderen en Behoud de Begeerte. Die activiteiten verbreden het publieksbereik.

Het was ook belangrijk de communicatie van de instelling te verbeteren. 50 percent van de losse kaartkopers kwam dit jaar voor het eerst naar de opera, 30 percent van die mensen zijn jonger dan dertig jaar. De bezettingsgraad ligt gemiddeld hoger dan 90 percent.

De opera koestert ook zijn bijzondere samenwerkingsprojecten met Vlaamse kunstenaars zoals componist Luc Brewaeys. Abattoir Fermé, het Mechelse theatergezelschap, zal voor het eerst een opera regisseren samen met de Vlopera. De modeontwerper A.F. Vandevorst zal de kostuums voor een komende productie verzorgen. Karel Goeyvaerts opera Aquarius werd door de Vlopera voor het eerst op scene gebracht.

Opera moet zich richten tot het hedendaagse publiek. Zo werden bijvoorbeeld de voorstellingen van de opera Samson en Dalila, geregisseerd door een Palestijnse en Israëli-sche regisseur telkens gekoppeld aan andere activiteiten in de steden. Om de beschikbare ruimte op de podia optimaal te benutten, bracht een urbandancegroep met jonge dansers en operazangers een unplugged versie van de opera 'Die Entführung aus dem Serail', en dit parallel aan de opvoeringen van diezelfde opera op het hoofdtoneel. Een regisseur van Cirque du Soleil regisseerde een hedendaagse opera. Dat zorgde voor volle zalen wat voor hedendaagse opera niet evident is. Met Vlaamse thema's zoals het Maeterlinckjaar, Don Carlos, Le Duc d'Albe tracht de opera meer mensen aan te trekken.

De internationale uitstraling wordt vooral verzekerd door coproducties. Samenwerking met internationale partners verlaagt ook de kosten. De Vlopera werkt onder meer samen met operahuizen in Kopenhagen, Toronto, Monte Carlo en Stuttgart. Heel wat recente producties zijn ook voor dvd-uitgave gefilmd: Samson en Dalila, Giasone, Semiramide enzovoort. De Vlopera verschijnt in de internationale pers. Zo kwamen recent de New York Times, de Financial Times en de Duitse televisiezender ZDF op bezoek voor reportages.

Het koor en het orkest waren er niet goed aan toe toen ik aantrad. Ondertussen is er een nieuwe chef-dirigent aangesteld, Dimitri Jurowski. De verbetering wordt ondertussen algemeen erkend. Zo is het orkest door het vaktijdschrift Opernwelt genomineerd voor orkest van het jaar. Het is uitgenodigd op tal van festivals, bijvoorbeeld op dat van Edinburgh en het Rostropovich Festival in Baku.

Yannis Pouspourikas, de nieuwe koorleider, heeft het koor in een mum van tijd terug op topniveau gebracht. Het is al uitgenodigd door internationale orkesten, maar heeft niet genoeg tijd om aan alle vragen te kunnen voldoen.

De opera heeft de efficiëntie verhoogd, de productiekost verlaagd en de inkomsten geoptimaliseerd, maar hij raakt de grenzen van wat hij met de huidige personeelsbezetting vermag.

Mevrouw Henriette Götz, financieel directeur Vlaamse Opera: De financiële transparantie was het eerste werkpunt na mijn aanstelling. Een grondige financiële analyse heeft enige tijd gevergd. De mensen waren nog niet gewend kostenbewust te handelen.

Ondertussen is de boekhouding analytisch en dankzij het bestelbonsysteem blijven alle bestellingen in één systeem. Voor een bestelling van meer dan 1000 euro moet de financiële directie vooraf toestemming geven. Elk departementshoofd is verantwoordelijk voor zijn budget. Met elk van hen is er maandelijks een budgetvergadering ter controle van de uitgaven. Voorts zijn er financiële rapporten aan de raad van bestuur, aan de administratie en aan het kabinet.

De opera heeft de kosten kunnen drukken. Het gaat dan vooral om productiekosten, onder meer door productiepartners te zoeken maar vooral door kostenbewust te handelen. De gemiddelde kost per operavoorstelling is op twee jaar gedaald met 30 percent of met 30.000 euro. Het gaat over negen producties per jaar met dertig voorstellingen tussen 2007 en 2010, kortom een potentiële besparing van 900.000 euro. De opera heeft zijn ticketprijzen verhoogd, de opbrengsten van de ticketverkoop stegen met ongeveer 700.000 euro. Heronderhandelingen met de leveranciers hebben de opera 300.000 euro besparingen opgeleverd. De opslag- en atelierruimte in Zele is bijna gehalveerd. Ook dat heeft 100.000 euro besparingen opgeleverd in 2010. In 2011 zal dat zelfs oplopen tot 180.000 euro.

De opera heeft een groter publiek bereikt, het aantal toeschouwers voor operavoorstellingen is met bijna 50 percent gestegen tegenover 2007. Er komen nu zo'n 22.000 bezoekers meer. 250 dagen per jaar zijn er activiteiten.

De grootste kost voor de opera zijn de personeelskosten. De meerkost van de omvorming van Vlaamse openbare instelling (VOI) naar vzw is onderschat. De overgangsperiode is afgelopen en in 2010 bleek dat de meerkost 1,5 miljoen euro bedroeg. De structurele subsidie voldoet niet om die kosten van de verandering van rechtsvorm te dekken. De loonkosten stijgen ten gevolge van de cao's jaarlijks met 400.000 euro. Dat weegt zwaar op het budget.

Een tweede grote kostenpost zijn de gebouwen. Het onderhoud alleen al kost 1,2 miljoen euro. Daarin zijn het poets- en onderhoudspersoneel inbegrepen, maar niet de kosten voor gas en elektriciteit. Twee gebouwen onderhouden en bespelen kost veel geld. Elke productie moet afgebouwd en opnieuw opgebouwd worden in de andere stad. Het bespelen van beide podia kost 1,6 miljoen euro.

Opera vergt een planning op lange termijn. Het geeft dus problemen als subsidies plots verminderen. In de rapporten van de regeringscommissaris staat dat de opera structureel ondergefinancierd is. Als de stijgende loon- en werkingskosten niet gecompenseerd worden door de subsidies of subsidies zelfs verlagen, brengt dat de opera in grote problemen. Als de werkingskosten binnen vijf jaar met 50 percent moeten dalen, zal de huidige artistieke output onmogelijk worden. Het komt er dus op aan goed na te denken wat de overheid met de Vlaamse Opera wil aanvangen.

De heer Paul Cools: Het is zeer duidelijk dat de Vlaamse Opera geen vragende partij was voor een fusie met het ballet. Als de overheid beslist tot die fusie, staat het huis er wel voor open. Twee aspecten zijn daarbij heel belangrijk: een goede planning en respect voor de artistieke vrijheid. De opera belooft te zorgen voor beiden.

3. Uiteenzetting door de heer Gunther Broucke, intendant Brussels Philharmonic – Vlaams Radio Orkest en Vlaams Kamerkoor

De heer Gunther Broucke: Het is belangrijk het formele contact met het parlement te intensifiëren om op die manier de evolutie van elke instelling beter kenbaar te maken. Ik zal vandaag niet de Brussels Philharmonic en het Vlaams Radio Orkest toelichten. Het volstaat te zeggen dat het goed gaat met ons. De beslissing van de minister van Cultuur bevat een bijzonder positief element waarvoor ik haar, de regering en het parlement erkentelijk ben: er wordt gestreefd naar versterking en continuïteit. Dat is bijzonder waardevol zeker vergeleken met de situatie in de buurlanden. Dat neemt niet weg dat ik drie aandachtspunten naar voren zou willen schuiven, twee algemene en een specifiek voor het Brussels Philharmonic.

Een eerste aanbeveling is het traject van de instellingen in ogenschouw te nemen en zich niet te beperken tot een momentopname. De instellingen hebben al een weg afgelegd, maar er is nog heel wat te doen. Over de toekomst van de instellingen moet een consensus groeien, ook op het politieke vlak. Daarna kan bepaald worden welke middelen de instellingen nodig hebben om het doel te bereiken. Dat inhoudelijke debat wordt te weinig gevoerd.

Vijf jaar geleden zat het Brussels Philharmonic in een bijzonder diepe crisis, niet alleen op financieel gebied maar ook op het vlak van huisvesting. Daarenboven was de relatie tussen het artistieke personeel en het management ernstig verstoord. Artistiek was er demotivatatie en verliep de samenwerking met binnenlandse en buitenlandse organisatoren moeizaam. Vandaag zijn die problemen opgelost. Het Brussels Philharmonic is een gezonde organisatie. Er is een gezond spanningsveld tussen musici en directie. Operationeel gaat het ook uitstekend. In 2012 zal het orkest een grote tournee maken in Azië en in Duitsland. Het heeft een aanbod voor een tournee in Zuid-Afrika afgeslagen. Het orkest zal in 2012 optreden in de Philharmonie van Berlijn, in Londen, in La Salle Pleyel en de Cité de la Musique in Parijs, in het Concertgebouw van Amsterdam, in de Musikverein in Wenen. Ook het koor doet het goed. Orkest en koor samen geven ongeveer 140 concerten per jaar.

De ambitie is het orkest en het koor internationaal erkend te krijgen als een waardevolle speler. Daartoe zijn continuïteit en extra investeringen nodig. Het Brussels Philharmonic wil daar samen met het parlement werk van maken. Brussel is voor een grote Vlaamse instelling niet de meest eenvoudige stad om in te werken, zij het dat het wel een boeiende en internationaal gerichte stad is. De integratie van het Brussels Philharmonic is zeker nog niet voltooid, maar daar wordt dagelijks aan gewerkt. Ook voor dit traject vraag ik ondersteuning en aandacht, eerder dan een momentopname.

Een tweede aandachtspunt geldt specifiek het Brussels Philharmonic. Het gaat om de aanslepende problemen over de financiële regeling tussen de VRT en de vzw Vlaams Omroeporkest en Kamerkoor. Brussels Philharmonic is de opvolger van de ensembles van de openbare omroep, het BRT Filharmonisch Orkest en het BRT Kamerkoor. Bij de verzelfstandiging in 1998 is een groot deel van de statutaire personeelsleden overgeheveld naar of ter beschikking gesteld van die vzw. Dat is een voorlopige situatie want de statutaire personeelsleden gaan met pensioen. Maar als niet snel ingegrepen wordt, zal de organisatie sneller uitgedoofd zijn dan het laatste statutaire personeelslid met pensioen is.

Operationeel heeft de organisatie met die statutaire personeelsleden niet het minste probleem. Het probleem is de financiële afspraken tussen de VRT en de Vlaamse Gemeenschap over onze subsidies. De VRT betaalt de statutaire personeelsleden. Die kost wordt doorgerekend aan de Vlaamse Gemeenschap die de kost betaalt uit de subsidies voor de Brussels Philharmonic, dat het saldo ontvangt. Van bij aanvang is er een onderfinanciering, daar heeft de organisatie mee leren leven. Maar het grote probleem is een aantal anomalieën in de berekening. De vorige regering heeft dat niet structureel maar wel

remediërend opgelost. Na een jaar in de nieuwe regeerperiode zijn die remedies geschrapt waardoor de organisatie bijzonder hevig bloedt.

Zelfs de internationale beoordelingscommissie schrijft in haar advies dat dit moet worden aangepakt om de continuïteit van de organisatie te garanderen. Brussels Philharmonic heeft dat aangekaart bij de minister van Cultuur, maar die onderneemt niets. Daarop heeft de Raad van Bestuur besloten de hele Vlaamse Regering in te lichten. Ik zal het dossier dat naar de ministers Peeters, Muyters, Lieten, Schauvliege en Bourgeois gestuurd is ook aan de commissieleden bezorgen.

Ik geef een tekenend voorbeeld. Sinds 2007 zijn acht statutaire personeelsleden met pensioen gegaan. In principe komen de middelen die vrijgekomen zijn terecht bij de vzw die daarmee nieuw personeel kan aanwerven. Op het einde van zijn carrière kost een statutair personeelslid ongeveer 60.000 euro per jaar, dus 480.000 euro samen. De kostprijs in 2010 van de statutaire personeelsleden van de VRT die nog steeds voor het Brussels Philharmonic werken, is in 2010 met 60.000 euro gestegen ten opzichte van 2007. Dat probleem moet opgelost worden. Dat hoeft de minister van Cultuur geen euro extra te kosten. Als dat niet gebeurt, bedreigt dat de continuïteit van de organisatie.

Het derde aandachtspunt geldt het kapitaal van de instellingen, de musici en dansers. Hun motivatie is gigantisch, maar ook de stress, de druk en het werkniveau zijn dat. Ik vraag dan ook dat zij niet vergeten worden in de debatten. Brussels Philharmonic is voorstander van een verregaande synergie en structurele samenwerking. Dat kan tot een grotere output leiden. Musici en dansers putten echter een groot deel van hun motivatie uit het feit dat ze lid zijn van een bepaald orkest, een koor, een dansgezelschap of een ballet. Denken dat zij transporteerbaar zijn van de ene naar de andere organisatie is een dwaling. Ik wil dit gerust verder onderzoeken maar ik vrees ervoor. Dat zou hetzelfde zijn als per voetbalmatch de invallers uit een pool zouden komen en de verschillende ploegen uit die pool zouden putten. Nu wil de minister dat wel voor de orkesten. Poolvorming is een dwaling: verlaat dat spoor zo snel mogelijk, tenzij iemand mij één regio ter wereld kan tonen waar een dergelijk systeem werkt.

4. Uiteenzetting door de heer Hans Verbugt, intendant van de Filharmonie

De heer Hans Verbugt: Op een groot aantal punten zit ik op de lijn van de vorige spreker.

Toen ik anderhalf jaar geleden bij de Filharmonie begon, trof ik een buitengewoon gezonde culturele instelling aan. Het orkest is dankbaar voor de steun van verschillende zijden, allereerst van de stad Antwerpen, maar ook van de provincie, van de Vlaamse overheid. Binnen afzienbare tijd zal het orkest eindelijk een eigen orkestzaal krijgen dankzij de financiële steun van de Vlaamse overheid. Elk internationaal orkest van topniveau heeft een eigen concertzaal. Het orkest is ook tevreden over het visitatierapport. Dat bevestigt dat de organisatie gezond is.

De strategische doelstellingen van de Filharmonie zijn: het verhogen van de kwaliteit van het orkest, het positioneren als repertoireorkest, het vergroten van het publieksbereik, het verzekeren van de sociale en maatschappelijke verankering, het voeren van een financieel gezond beleid.

De Filharmonie beschikt over drie topdirigenten. Nu is Jaap Van Zweden nog chef-dirigent, vanaf volgend jaar is dat Edo De Waart. Voorts is er nog Philippe Herreweghe. Dat maakt het mogelijk het gewenste artistieke beleid te voeren. Een orkest moet immers bestaan uit generalisten en specialisten. De dirigenten vullen elkaar aan en dat biedt een gezonde artistieke basis. Om de kwaliteit van het orkest te garanderen voert de Filharmonie een gezond hrm-beleid. De muzikanten weten waar ze aan toe zijn, er zijn functiebeschrijvingen, functie- en evaluatiegesprekken.

DeFilharmonie speelt een repertoire vanaf Bach tot Wim Henderickx. Ze maakt een evenwichtige selectie tussen pre-klassiek, romantisch, modern. Dat blijkt trouwens uit de cijfers. Jaarlijks speelt deFilharmonie een wereldcreatie. Ze werkt ook sterk aan het vergroten van het publieksbereik. Door de geregelde onderzoeken kent ze haar publiek zeer goed en weet waarom het niet of wel komt. Tussen 2005 en 2009 is het aantal abonnees gestegen van 2000 naar 5500. DeFilharmonie mag dan wel oude stukken spelen, ze is mee met de tijd. Een tijd waarin het niet zo evident is dat orkesten bestaan en kunnen blijven bestaan. De symfonische sector heeft het overal ter wereld moeilijk. Dat dwingt de sector voortdurend tot reflectie en leidt ertoe dat deFilharmonie voortdurend werkt aan een sterkere maatschappelijke en sociale verankering. Alle activiteiten op gebied van educatie en jongerendiversiteit zijn gebundeld onder de naam opMaat. Per jaar bereikt deFilharmonie tussen de 10.000 en 13.000 kinderen en jongeren. De activiteiten zijn specifiek gericht op doelgroepen die anders niet met klassieke muziek in aanraking zouden komen. In het begin leidde die dagelijkse aanwezigheid van kinderen onder meer bij repetities tot wrevel bij het orkest, maar nu wordt het meer en meer vanzelfsprekend. Het orkest voelt meer en meer zelf aan dat aan het meer moet doen dan alleen maar het symfonisch repertorium spelen. Het moet ook voeling hebben met de plaats waar het speelt.

DeFilharmonie is financieel gezond. Dat is te danken aan een goed bestuur, aan vorige intendanten, maar ook aan de directie die al twintig jaar dezelfde is. Dat komt weinig voor in de culturele sector. DeFilharmonie streeft er voortdurend naar de eigen opbrengsten te verhogen. Dat lukt ook, het aantal bezoekers stijgt gestaag. Ondertussen zijn dat er 110.000 per jaar. DeFilharmonie probeert met succes de liquiditeitspositie op korte termijn en de solvabiliteit op lange termijn gezond te houden. Tegelijk is er een aantal zorgwekkende trends: de recurrente subsidies dalen, de personeelskosten stijgen. Die combinatie leidde de afgelopen jaren tot een koopkrachtverlies van 450.000 euro, goed voor negen voltijds equivalenten. Dat zorgt voor een structurele onderbezetting wat een invloed heeft op de kwaliteit.

Het repertoire vraagt een grote orkestbezetting, voor meer dan 75 percent van de concerten moet deFilharmonie mensen inhuren. De strijkers zijn structureel onderbezet. In het seizoen 2009-2010 heeft deFilharmonie 212 musici uitgenodigd die 722 keer speelden. DeFilharmonie biedt dus niet alleen werk aan haar vast personeel, maar ook aan talrijke freelancers. Daarnaast komen ook mensen die in een ander Vlaams orkest werken, bijverdienen. Maar ook musici uit Noord-Frankrijk, Duitsland, Nederland spelen soms mee met het orkest. Daarnaast begeleidt deFilharmonie studenten van Vlaamse conservatoria in de vorm van stages.

Zonder eigen concertzaal kan een orkest niet verder uitgroeien tot een stabiel internationaal niveau. DeFilharmonie zal haar zaal verlaten in het voorjaar 2012 en tegen het voorjaar 2014 de nieuwe zaal betrekken. Die twee jaar zonder zaal houdt een serieus risico in. DeFilharmonie tracht de financiële gevolgen daarvan nu in kaart te brengen.

DeFilharmonie ziet een overaanbod in het Belgische symfonische landschap. Er zijn Vlaamse orkesten die uit de subsidieruif eten en niet betrokken worden in deze discussie. En dan zijn er nog de federale orkesten. Het orkest van De Munt speelt meer symfonische orkesten in de hoofdstad van Vlaanderen dan deFilharmonie. De thuisbasis van het Nationale Orkest van België is Bozar. Het zijn onze directe concurrenten, en dan heb ik het nog niet eens over de buitenlandse orkesten die in Brussel spelen. Brussel is dus een moeilijke markt voor deFilharmonie.

Om de juiste beslissingen te nemen, moet de Vlaamse overheid rekening houden met alle orkesten in België, zelfs die waarvoor ze niet bevoegd is. Die orkesten zijn immers elkaars rechtstreekse concurrent. Verder hoop ik dat de overheid ook in deze financieel moeilijke tijden niet alleen kijkt naar efficiëntieverhoging, naar cultureel ondernemerschap, naar

publieksbereik, naar financiële middelen, maar ook de artistieke kwaliteiten, de artistieke profilering, de artistieke eigenheid en het internationale niveau in rekening brengt.

De voorgestelde pool van musici is gedoemd een modderpoel te worden. De idee doet onrecht aan de eigenheid van de artistieke instellingen.

Ondertussen overleggen de Vlaamse orkestdirecteurs geregeld. Dat werkt goed. Gerichte samenwerking en synergie kan tot een efficiënter gebruik van de middelen leiden. Maar het doel moet het versterken van de eigenheid van de instellingen blijven.

5. Uiteenzetting door de heer Jerry Aerts, algemeen en artistiek directeur Kunstencentrum deSingel

De heer Jerry Aerts: Het zalencomplex van deSingel is oorspronkelijk een vergissing, het waren veel te grote klaslokalen voor een conservatorium. In 1968 waren er dan wel plannen maar geen geld. Het heeft tot in 1980 geduurd vooraleer de gebouwen er waren. Pas dan realiseerde men zich dat de gebouwen te groot waren voor een hogeschool alleen. Daarom is deSingel er gekomen. Die heeft de gebouwen binnen de kortste keren omgevormd tot een internationaal kunstencentrum. Het is het enige gebouw in ons land met een grote concertzaal, een grote theaterzaal en nog heel wat randinfrastructuur. Daarnaast is er een hogeschoolopleiding voor verschillende disciplines: muziek, theater, dans, woordkunst, kleinkunst. Het gebouwencomplex is trouwens op 1 oktober 2010 uitgebreid. In een veranderde manier van samenleven werken de verschillende bewoners met elkaar samen en bevruchten ze elkaar.

DeSingel heeft zoals de andere grote kunstinstellingen een beleidsplan opgesteld waarin staat wat het wil doen en hoeveel middelen er voor nodig zijn. Het kunstencentrum organiseert de activiteiten omdat de gemeenschap dat wil. Die heeft immers ooit het gebouw gebouwd en er nu zelfs een belangrijk deel bijgebouwd. Die gebouwen moeten zinvol benut worden.

DeSingel gaat voor de combinatie van grandeur en avontuur. Het unieke gebouw straalt beide elementen uit. De boomhut in hout die is bijgebouwd, moet staan voor de avontuurlijke benadering, het experiment, de reflectie. Het bestaande gebouw staat dan voor de canon, bekeken vanuit zijn actuele relevante context. DeSingel wil de rijkdom van die campus maximaal ontginnen voor een zo groot mogelijk publiek. Het huis wordt dagelijks bezocht door professionelen. Zij komen naar voorstellingen kijken, producties maken, ze gaan in interactie met de vaste bewoners maar ook met de studenten.

Het huis heeft drie basisfuncties: presentatie, creatie en reflectie. De meeste artiesten komen uit het buitenland maar het kunstencentrum werkt daarnaast ook samen met Vlaamse artiesten die de ambitie hebben om het buitenland te veroveren. Ze zien in deSingel een middel om dat gerealiseerd te krijgen.

DeSingel ziet zichzelf als een internationale kunstcampus, met een multiple kunstenprogramma waar artiesten, toeschouwers en aspirant-artiesten samengebracht worden in een klimaat van kritische reflectie en grensverleggende creativiteit. Het huis zet Vlaanderen op een totaal nieuwe manier in de internationale kunstwereld op de kaart. DeSingel wil die kerntaak bestendigen en het opgebouwde kapitaal beter laten renderen. DeSingel programmeert deze week zowel de canon van een Vlaams choreograaf, een voorstellingenreeks van een jonge Nederlandse theatermaakster, een groot orkest en koor.

De nieuwe infrastructuur biedt veel meer dan alleen de mogelijkheid om kunst te tonen. Dat kan via eigen producties en tentoonstellingen, coproducties. DeSingel brengt zijn infrastructuur in de coproducties in, voorheen was dat geld. DeSingel geeft ook veel opdrachten zoals de gezamenlijke compositieopdracht met de Vlaamse Opera aan Luc

Brewaey's voor de creatie van een opera voor het gezamenlijke festival. Verschillende organisaties verrichten op de campus onderzoek in de kunsten.

Het kernprogramma van deSingel behelst: muziek in de grote concertzaal, intiemere creaties met productieactiviteiten in de nieuw gebouwde muziekstudio, interdisciplinaire creaties – sinds jaren een waarmerk van het huis – intensieve samenwerking met andere instellingen en andere artistieke partners zoals deFilharmonie, Collegium Vocale, BLINDMAN. ChampdAction krijgt een vroegere radiostudio ter beschikking om er een muziekstudio van te maken. Die dient ook voor studenten die elektronische muziek als opdracht hebben. Voor de podiumkunsten is de corebusiness van deSingel de grote internationale producties: buitenlandse theater- en dansproducties die langere periodes in de zalen staan. Daarnaast zijn er experimenten, nieuwe producties, gemaakt in de nieuwe theaterstudio. DeSingel werkt intensief samen met huizen als het Toneelhuis, met het dansgezelschap Eastman van Sidi Larbi Cherkaoui, met de Vlaamse Opera, met andere muziektheaterproductiehuizen.

Daarnaast maakt deSingel ook tentoonstellingen. In het nieuwe gebouw is ook een tentoonstellingsruimte. Momenteel werkt deSingel samen met het Vlaams Architectuurinstituut voor grote architectuurtentoonstellingen met internationale ambities, en voor kleinere presentaties van Vlaamse architectuur.

Uiteraard heeft deSingel ook satellietpartners. Het conservatorium is de medebewoner van het pand. Voorts zijn er een orkestacademie in samenwerking met deFilharmonie en een laboratorium voor hedendaagse muziek in samenwerking met ChampdAction. In de lente van volgend jaar wordt er een interactieve leeszaal geopend. Samen met het conservatorium loopt er een studium generale programma. Die activiteiten kunnen context opleveren aan de kunstbezoeker in het huis.

DeSingel is ook gastheer voor het Sabbattini-project. Dat is een tewerkstellingsinitiatief van de Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding (VDAB) en het Sociaal Fonds voor Podiumkunsten. Jonge langdurig werkzoekenden worden opgeleid tot podiumtechnicus en tot productie leider. DeSingel tracht ook verschillende doelgroepen te bereiken. Het werkt al jaren samen met het OCMW om de drempel te verlagen, onder meer met goedkopere tickets. Voorts biedt deSingel onderdak aan een posthogeschoolopleiding voor theater, de Theatermaker. Doel is onder meer jonge, beginnende kunstenaars productiefaciliteiten te geven.

DeSingel heeft zich geïnspireerd op goede buitenlandse voorbeelden in de Verenigde Staten en Frankrijk. DeSingel werkt in een netwerk met meestal grotere huizen, productiestructuren op het vlak van tentoonstellingen, muziek-, dans- en theatercreatie.

DeSingel trekt publiek uit heel Vlaanderen. Het nieuwe gebouw is er gekomen in opdracht van de Vlaamse Gemeenschap en de Artesis Hogeschool Antwerpen. Het is de architecturale vertaling van de missie van beide basisgebruikers. Het moet optimaal renderen voor publiek, voor artiesten en voor artiesten in opleiding en bevat een theaterstudio, een dansstudio, een muziekstudio, een nieuwe foyer bij de concertzaal, een tentoonstellingsruimte, een leeszaal. De bibliotheken van drie verschillende bewoners worden samengevoegd en ontsloten voor een breed publiek zowel overdag als 's nachts. Een nieuwe concessiehouder baat het Grand Café uit en het gebouw bevat ook kantoren voor het Architectuurinstituut.

Kortom, er is veel geïnvesteerd in de uitbreiding van infrastructuur, maar dat vergt meer werkingsmiddelen. De uitbreiding zorgt ook voor meer creatie en productie en meer evenementen. Omdat het gebouw complexer en groter is geworden, krijgt deSingel bijna dagelijks de vraag om culturele evenementen te organiseren die veel ruimte vergen. DeSingel doet dat graag maar dat vergt heel veel personeel. Men realiseert zich soms niet dat het

aantal ruimtes verdubbeld is. Ook het aantal technici, programma- en communicatiemedewerkers zou moeten stijgen.

In het rapport van de visitatiecommissie stond: “DeSingel realiseert een programma vergelijkbaar met dat van het Holland Festival met ongeveer dezelfde middelen, alleen duurt het in deSingel een heel jaar en daar vier weken.”. Dat toont aan dat de subsidies zo optimaal mogelijk aangewend worden. De subsidies voor Théâtre de la Ville, dat zich vooral op podiumkunsten concentreert, bedragen 13 miljoen euro. Een collega-instelling in Brussel die zich vooral concentreert op muziek en grote tentoonstellingen, krijgt van de federale overheid 15 miljoen euro. DeSingel die zoveel taken verenigt, heeft een unieke plaats in Vlaanderen, de overheid moet dat durven erkennen, en ook financieel honoreren.

Ik heb argumenten gegeven waarom deSingel in deze budgettaire moeilijke tijden toch meer middelen vraagt. De artistieke visitatiecommissie en het zakelijke advies van het Agentschap Kunsten en Erfgoed kwamen echter tot hetzelfde besluit: “Geef de gevraagde middelen aan deSingel want die verdient het.”. De middelen zijn nodig om een zo hoog mogelijk rendement te halen uit het kunstenkapitaal en uit de infrastructuur.

De vzw deSingel kreeg in 2010 in totaal 6,4 miljoen euro subsidies: voor de afdeling Kunstcentrum en de afdeling Beheerscommissie samen. De middelen van de afdeling Beheerscommissie waren aanzienlijk hoger dan vroeger voor het beheer van het nieuw gebouw. In 2011 krijgt deSingel netto ongeveer 341.000 euro extra, de middelen voor de Beheerscommissie daarentegen dalen. De middelen dienen trouwens ook om een kunstcampus te onderhouden met meer dan 500 studenten. Elke grote instelling moet 2,3 percent besparen. De oorspronkelijk beloofde stijging van de middelen is daardoor van 441.000 euro herleid tot 341.000 euro. Na indexatie blijft er netto 250.000 euro extra beleidsruimte voor het artistieke werk over. Het is quasi onmogelijk om daarmee de gestarte initiatieven een heel jaar te kunnen bestendigen. De nieuwe infrastructuur zal dus niet optimaal kunnen worden aangewend. Dat is een gemiste kans. De dynamische ontwikkeling was goed gestart, maar de realistische doelstellingen zullen zo niet gehaald worden.

DeSingel krijgt niets dan lof in de adviezen, en ook van de minister maar dat vertaalt zich niet in werkingsmiddelen. Eigenlijk worden de zes kunstinstellingen met dezelfde problemen geconfronteerd. In het buitenland gelooft men amper dat wij met zulke beperkte middelen zo'n resultaten kunnen boeken. Vlaanderen is een belangrijke internationale speler in de kunsten en wordt daarvoor in heel de wereld gerespecteerd. Buitenlandse artiesten komen graag naar Vlaanderen omdat ze hun werk hier in ideale omstandigheden kunnen tonen. Dat mag niet teloor gaan.

6. Uiteenzetting door de heer Jari Demeulemeester, artistiek directeur AB

De heer Jari Demeulemeester: De stichting en ontwikkeling van de AB kunnen niet los gezien worden van de enorme inspanningen die Vlaanderen in de jaren zeventig leverde om in zijn hoofdstad vaste voet aan de grond te krijgen. Het succes van de AB is dus ook het succes van de begeleidende ambtenaren. De AB is een creatie van de Vlaamse Regering die, na het succes van de Beursschouwburg, Mallemunt, Omroep Brabant, in de jaren zeventig samen met het verenigingsleven gegaan is voor een grote feestelijke zaal, gericht op een breed publiek uit het Vlaamse hinterland en Brussel zelf.

Van in het begin waren de problemen duidelijk. De AB heeft daar de overheid trouwens steeds op gewezen. In de eerste plaats was er de wankelende verhouding tussen subsidies en eigen inkomsten. De subsidies hebben nooit de 30 percent overschreden. Dat heeft de AB verplicht tot maximale rendabiliteit zonder daarvoor de artistieke erecode in het gedrang te brengen. Dat brengt ook met zich mee dat producties, projecten, educatieve initiatieven, verdieping altijd in functie gestaan hebben van budgettaire orthodoxie.

Een ander groot probleem zijn de kosten voor het onderhoud en de uitbouw van de infrastructuur. Ook de moeilijke situatie in de Brusselse context is van in het begin een uitdaging geweest. Het is bijvoorbeeld merkwaardig dat we als Vlaamse instelling twee sterren kregen van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest voor onze ecologische voetafdruk.

Na de derde verbouwing van 1996 is de AB geworden tot de huidige plek. De statuten zijn duidelijk. De AB is prioritair een Vlaamse concertzaal van Europees formaat in de hoofdstad. Als cultureel instituut besteedt de AB bijzondere aandacht voor de eigentijdse muziek, de jongerencultuur, het Nederlands als muzikale expressie, de hoofdstedelijke animatie. De AB moet ook een goede huisvader zijn.

Oorjournalist Willem Jongeneelen beschouwt de AB als de mooiste popzaal van België, gelegen in Brussel, niet alleen de hoofdstad van België zelf maar ook van de Europese Unie. Voor hem is het een schoolvoorbeeld van waaraan een modern popcentrum moet voldoen. Als muziekhuis heeft de AB de opdracht bijzondere aandacht te besteden aan muzikaal talent van eigen bodem, aandacht te hebben voor de diversiteit van het programma en de internationale uitstraling, respect te hebben voor de geschiedenis van de muziek maar ook voor de democratisering en de participatie. De AB moet zoals gezegd een goede huisvader zijn en daarmee de legitimiteit bekomen van de Vlaamse Regering.

In 2009 bedroeg de omzet 9,241 miljoen euro. De subsidies van de Vlaamse Gemeenschap en de Vlaamse Gemeenschapscommissie samen, bedroegen 1,738 miljoen euro of 19 percent. De eigen inkomsten kwamen uit de horeca, tickets en sponsoring, goed voor 81 percent van de middelen. De balans is enigszins uit evenwicht.

De programmatie bestaat voor 70 percent uit eigen initiatieven en 10 percent uit coproducties. Voor de resterende 20 percent wordt de zaal gewoon verhuurd. Het aantal toeschouwers bedraagt 247.000. In 2010 zal dat aantal minstens geëvenaard worden. De AB stelt 45 voltijdse medewerkers tewerk en werkt samen met een 60-tal externen. De AB verzorgt 300 concerten per seizoen van 550 verschillende artiesten. Ongeveer de helft daarvan komt uit de jongerenscène. De kwaliteit is hoog en de reputatie in het buitenland van die jonge snaken groeit. De gemiddelde prijs voor een ticket voor een AB-productie bedraagt 18,7 euro. Als er al prijzen van rond de 50 euro gevraagd worden, is dat door iemand die de zaal huurt.

De AB werkt ook samen met de sector. Een van de merkwaardigste voorbeelden is de samenwerking tussen de AB en de Botanique. Voorts werkt de AB samen met Bozar, met Cinematek, met het clubcircuit, met kleine rockhuizen. Er komen elke dag samenwerkingsprojecten bij, bijvoorbeeld met de Beursschouwburg, met Quartier Latin, met Poppunt, met het Koninklijk Circus. Toen Vlaanderen nog geld had, koesterde de AB de idee om van de Steenstraat een muziekstraat te maken samen met de Music Village, Bonnefooi, het Muziekcentrum en de middenstand.

AB2, het digitale verlengstuk van de werking op de website, is uniek. De site heeft 7000 unieke bezoekers. De AB verzendt een nieuwsbrief naar 120.000 e-mailadressen. In 2008 werd de AB-site de website van het jaar. ABtv heeft meer dan 400 gratis liveconcerten, AB-sessies en AB-reportages in het archief en heeft gemiddeld 20.000 unieke kijkers per maand. Het is gratis, werkt drempelverlagend, geeft de AB internationale uitstraling, extra capaciteit en bereik. Van die AB-opnames zijn er ondertussen drie live-cd's verschenen, de laatste van Beyoncé.

Op lange termijn wil de AB van de Steenstraat dus een muzikale hub maken. De Steenstraat is het oudste straatje van Brussel en leidt rechtstreeks naar de Grote Markt. De internationale inspiratiebronnen daarvoor is het museumkwartier van Wenen en Cité de la Musique in Frankrijk. Op termijn streeft de AB er ook naar een Brusselse toegangspoort voor de eigentijdse muziek waar alle partners in terecht kunnen.

De AB wil nog meer samenwerken, samenwerking zorgt voor een rekenkundig wonder waar één en één drie wordt. Andere plannen zijn: platformen voor alle partners die zich met muziek bezighouden, workshops, showcaseplekken, tentoonstellingsmodules. Kruisbestuiving van en confrontaties met alle spelers leidt tot synergie, het magische woord dat in heel wat overheidsstukken terugkomt. De AB wil ook een aantrekkingspool zijn voor zijn geijkte partners, dat zijn ook heel wat mensen uit de industrie.

Die aanpak heeft tot een aantal resultaten geleid. Na veel zoeken is de AB erin geslaagd een bestuur samen te stellen waarin de verschillende overheden, de Vlaamse Gemeenschap en de Vlaamse Gemeenschapscommissie het gezelschap hebben kregen van deskundigen. Mensen uit verschillende nijverheidssectoren die alleen maar wilden in het bestuur zetelen als ze politiek dakloos mochten blijven.

De internationale faam van de AB staat vast. Brussel is dus niet langer een pitstop tussen Antwerpen en Parijs zoals Herman Schueremans het ooit uitdrukte. De AB is een eerste stop voor groepen die in dit land willen doorbreken. Door de goede zorgen van de Vlaamse Gemeenschap is de concertzaal uitstekend op vlak van belichting, klank, sfeer, onthaal van artiesten, snelle kaartenverkoop. In het huis heerst ook een merkwaardige teamspirit. Die zorgt ervoor dat er met weinig middelen veel gerealiseerd wordt.

Een laatste merkwaardig fenomeen waar ik trots op ben, is het feit dat een tweede theater uit een eerste kan worden gecreëerd. Vroeger deelde het Kaaitheter met zijn dans- en podiumactiviteiten de zaal met de AB. Technisch is het niet mogelijk een zaal aan te passen aan zowel versterkte als akoestische muziek. Omdat de AB moest sluiten, heeft het in 1990 het Lunatheater ontdekt. De twee zalen samen vormen een technisch scenografische tweeling. De AB heeft een akoestiek en zichtlijnen dichtbij het podium voor versterkte muziek. Het Kaaitheter is het tegenovergestelde. Het heeft een droge klank, steile zichtlijnen, een ruimte in de breedte aangepast voor dans en theater.

7. Uiteenzetting door de drie representatieve vakbonden

De heer Servaas Le Compte, ACV-Transcom Cultuur: Deze ervaring is een déjà vu. Het fusie-idee komt als een slingerbeweging elke paar jaar terug, nu eens naar deze, dan naar gene zijde slaand. Het zou al te gek zijn als vakbonden iets tegen samenwerking zouden hebben. ‘Samen sta je sterk’ is ons devies. Hier kan men misschien iets leren van vakbonden. Want ad hoc zoeken we in zoveel dossiers – daar waar mogelijk – hoe we de krachten kunnen bundelen. Het beste bewijs: we zitten hier vandaag ook samen als een gemeenschappelijk vakbondsfront.

Laten we dezelfde oefening, het zoeken naar mogelijke samenwerkingen – wat wij als vakbonden en jullie als parlementairen toch betrachten – hier ook doen. En dus in plaats van al te gemakkelijk kritiek leveren, hebben we gezocht naar waardevolle zaken die in dit ontwerp van plan voor de instellingen staan. Sommigen zouden ons durven verdenken van enig cynisme, maar wij zitten hier wel degelijk om te helpen om van deze zaak een gedragen verhaal te maken. Met andere woorden: op dit moment is dit geen gedragen verhaal. Niet door het betrokken personeel – tenslotte het kapitaal van deze instellingen. En ook niet door de stuurder die er samen met hun personeel al jaren in slaagen Vlaanderen stevig op de culturele wereldkaart te zetten.

De bijkomende besparingen leggen een bijkomende druk op alle instellingen. Reeds in 2010 werd er wegens de crisis een kaasschaafbesparing toegepast in alle instellingen. Ook in 2011 is de kaasschaaf nog eens bovengehaald. Hierdoor is de situatie zeer precair voor alle instellingen, ook voor de grote. Sommige instellingen hebben wel enige reserve, maar ook dat is maar tijdelijk. Als we weten dat de grote instellingen 12 miljoen bijkomende middelen vroegen en dat de adviescommissies 5,2 miljoen bijkomende middelen adviseer-

den, dan is het plaatje duidelijk. Er wordt het uiterste gevraagd van het personeel om toch de doelstellingen te halen.

Al zeggen we een aantal heel belangrijke zaken over de orkesten, toch focussen we op de fusieplannen ballet-opera. Al kleuren vakbonden de term overleg misschien wel op een andere manier in, toch doen we niet aan ‘ministerbashing’, maar we laten de instellingen niet aan de paal nagelen. De steeds hogere en ook waargemaakte ambities van de instellingen leiden op dit moment tot een steeds hogere werkdruk, stress, ziekte, burn-out tot en met een dodelijk ongeluk.

De heer Tim Lycke, ACLVB: De synergienota bevat een heleboel waardevolle zaken: de doelstelling om tot een sterker profiel te komen van de Vlaamse kunstinstellingen, onderlinge collegialiteit en een verankerde spreiding en de ambitie om een uniek eigen profiel te ontwikkelen. De nota wil dat afgesproken samenwerking een meerwaarde betekent voor de eigen werking en voor het kunstenlandschap ver buiten de grenzen van Vlaanderen. Opera en ballet moeten zich voorts creatief kunnen bewegen op het vlak van beide disciplines. De nota stelt letterlijk dat er een specifieke artistieke werking voor zowel opera als ballet dient te zijn, met een autonome werking voor beide disciplines. Er moet ook een synergie tussen productiehuizen en tussen presentatieplekken zijn.

Het was in de eerste plaats het Koninklijk Ballet van Vlaanderen dat deze laatste terechte bekommernis uitte. Wij sluiten ons aan bij het idee dat er betere afspraken moeten worden gemaakt, zonder dat de ene instelling de andere daarvoor factureert. En dat er garanties geboden worden aan de eigen productiehuizen om te kunnen spelen op de bestaande presentatieplekken.

Andere positieve aspecten van de nota zijn de vraag voor voldoende aandacht voor talentontwikkeling, creativiteit en begeleiding van beloftevolle makers, musici, zangers en dansers. Reeds eerder hebben de vakbonden hun grote zorg geuit voor de kwetsbare groep van vervangers, freelancers, extra's en jonge afgestudeerde kunstenaars. Met welke middelen echter gaat men hen voldoende aandacht garanderen? Of gaat men hier een bijkomende verplichting op de schouders van de instellingen laden wier middelen nu reeds slinken?

Mevrouw Laurette Muylaert, ACOD-Cultuur: De vakbonden willen toch een paar zaken uit de synergienota nuanceren en kanttekeningen plaatsen bij sommige adviezen.

In de synergienota staat dat de infrastructuur onderbenut blijft. Als het gaat over een aantal speelplekken is dat ten dele correct. De vraag is of men voldoende middelen heeft om nog meer te programmeren. Als dit als een kritiek zou geïnterpreteerd worden naar sommige productiehuizen dient men enkele feiten in het achterhoofd te houden. Als het aantal voorstellingen zonder nuance geteld wordt, zou onderbenutting van de infrastructuur een conclusie kunnen zijn. Echter, een sportploeg doet ook meer dan enkel competitie spelen. Namelijk voorbereiden, trainen, oefenwedstrijden. En daar heb je ook een infrastructuur, een oefenveld bijvoorbeeld, voor nodig. Dat oefenveld kan bezwaarlijk als onderbenut betiteld worden.

Terzelfder tijd lezen we in sommige adviezen kritiek op het rentabiliseren van de eigen zaal. Waarom zou het verhuren van een eigen zaal, bijvoorbeeld voor academische zittingen en andere evenementen een bron van kritiek moeten zijn? Integendeel op die manier geld in het laatje brengen, lijkt ons net goed zakelijk beheer.

Een andere vaststelling in de synergienota is dat de betrokkenheid van de instellingen met de rest van het culturele veld beperkt is. Vandaag is voldoende aangetoond dat alle instellingen samenwerken met tientallen andere organisaties. Het mag natuurlijk meer zijn, maar men mag de huidige uitgebreide samenwerking niet ontkennen.

De onderbenutting van musici en koorleden zou volgens de nota's een groot probleem zijn. Niets is zo ergerlijk dan ongefundeerde statements, die niet gebaseerd zijn op 'facts and figures'. Net zoals bij de vorige fusieplannen, lanceert men de mythe van een generalistische onderbenutting. Toen was die gebaseerd op cijfers van een besparingsjaar in de opera én gewoonweg een verkeerde overschatting van het aantal orkestmusici. Nu is ze gebaseerd op geen enkel onderbouwd cijfer. En ja, ook een sportploeg heeft misschien twee keepers. Zich focussen op de groep van keepers om dan een volledige ploeg te beschuldigen van onderbenutting is alleszins enkele bruggen te ver.

Het Groot Symfonisch Orkest, voorloper van het Brussels Philharmonic, werd een wereld-autoriteit op het vlak van modernistische muziek net omdat het groeide van een losse structuur met een pool van musici naar een vast ensemble.

Ook bij het loon willen we iets rechtzetten. In de beleidsbrief van de minister staat dat de sociale partners tegen het integreren van de podiumkunstensector (paritair comité 304) in de Vlaamse Intersectorale Akkoorden (VIA) zijn. Dat klopt niet. Het zijn de werkgeversorganisatie Verso van de social-profit en de vakbonden van de 'witte woede' die er tegen zijn. Wij blijven samen met de werkgeversorganisatie oKo erbij dat het een grote discriminatie is. Het is onaanvaardbaar dat het gesubsidieerde personeelslid uit het sociaal cultureel werk wel onder het VIA valt en het gesubsidieerde personeelslid uit de podiumkunsten niet. Ze worden beiden gesubsidieerd door de Vlaamse overheid. Wij blijven dus eisen dat het paritair comité 304 ook opgenomen zou worden in het VIA. Ik heb trouwens net bericht gekregen dat de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening (RVA) het zogenaamde sociaal statuut van de kunstenaar fundamenteel wil herzien. De korte contracten zullen verrekend worden op maandbasis. Als er een bepaald bedrag bruto-inkomsten bereikt is, dan zal er dus niet meer bijbetaald worden.

In de adviezen van verschillende organisaties wordt voorbijgegaan aan het jaar 2009. Toevallig een jaar waar zowel het Brussels Philharmonic als het ballet beduidend betere cijfers kunnen voorleggen. Het is niet ernstig dat de verbetering in de cijfers van het Brussels Philharmonic in de adviezen behandeld wordt met een enkel zinnetje, noch dat een stijging van de eigen inkomsten met 22,99 percent van het ballet in 2009 helemaal niet vermeld wordt. En dat ondanks de duidelijke en uitgebreide replieken van deze organisaties. Toch ook maar even meegeven dat het ballet in Nederland 11,76 miljoen euro kreeg in 2009 en een eigen inkomstenpercentage haalde van 9 percent.

Het is ook vreemd dat men in de adviezen kritiek levert op overige samenwerkingsverbanden terwijl dit net een speerpunt is van de synergienota van de minister. Hoe men de samenwerking met het opleidingproject Sabbattini of met de balletschool zakelijk irrelevant kan noemen.

De heer Servaas Le Compte: De voorwaarden voor een gedragen samenwerking tussen ballet en opera zijn: het behoud van het personeel en garanties voor behoud van de eigenheid en specifieke kennis bij de instellingen. Het zou een ernstige fout zijn te denken dat alles inwisselbaar is. Dit geldt niet alleen voor de orkesten. Menen dat een atelier van een reizend dansgezelschap net hetzelfde is als een honkvaster operagezelschap zou getuigen van net niet genoeg inzicht in de materie.

Beide organisaties dienen een evenwaardige artistieke eindverantwoordelijke te krijgen. Voorts moeten er aparte budgettaire garanties komen. Beide artistieke disciplines dienen namelijk een werkbare enveloppe te hebben die niet kan benut worden door de andere. Beide organisaties blijven dus volwaardige businessunits. Beide disciplines dienen hun eigen artistieke programmatie te maken. Dit belet niet dat er momenten van samenwerking kunnen en moeten afgesproken worden. We pleiten ook voor harmonisatie en herwaardering van de lonen in alle departementen. Het minimum minimorum is een harmonisatie, die dan uiteraard enkel naar boven genivelleerd kan worden.

‘Time is of the essence’. En dat is een dubbele boodschap. Enerzijds kunnen een aantal zaken quasi niet gerealiseerd worden voor 2013 gezien elk zichzelf respecterend operahuis ter wereld een drietal jaar vooruit dient te plannen. Anderzijds dient men dadelijk oplossingen te concretiseren voor de vraag van het ballet naar speelplekken en speelmomenten op structurele basis. Zonder dat de ene instelling de andere daarvoor blijft factureren. Het gebrek aan collegialiteit is schokkend. Maar het lijkt verdedigbaar zolang een en ander niet verankerd wordt in de beheersovereenkomsten.

Voor de structuren om dit alles te bewerkstellingen, staan er waardevolle zaken in de synergienota: respect voor de eigenheid, bestaansgaranties voor beide disciplines, een eigen profiel. Die aspecten moeten verankerd worden in de beheersovereenkomsten. Het grootste struikelblok blijkt en blijft voor alle betrokkenen een structuur met bovenaan het organogram een intendant. Die persoon zou de artistieke lijnen uitzetten voor beide disciplines, ballet en opera. Dit is eigenlijk een contradictio in terminis. Of gaat minstens in tegen een aantal zaken die de synergienota zelf opsomt over twee unieke profielen en disciplines. Men kan evengoed denken aan een coördinator. In de nationale opera kent men bijvoorbeeld de functie van een financial controller.

Vergelijkingen met het buitenland gaan niet zo maar op, nuance is echt wel nodig. Andere organisaties met een gezamenlijk intendant functioneren met heel wat interne spanningen. Tezelfdertijd is het heel wat makkelijker dergelijke spanningen weg te masseren als de budgetten drie-, vier- tot zelfs vijfmaal hoger liggen dan de bescheiden middelen van onze instellingen. Er zijn trouwens ook voorbeelden van gefuseerde organisaties zonder gezamenlijke intendant.

Het beleid kan een stellingenoorlog vermijden door alternatieven als meer samenwerking, clustering, meer collegialiteit, betere spreiding, speelplekken voor iedereen ernstig te overwegen. De vakbonden schuiven voor het ballet het zogenaamde scenario-NTGent naar voren. Het NTGent had enkele jaren geleden ook grote schulden. Nochtans mocht deze instelling in alle onafhankelijkheid zijn artistieke koers voortzetten maar moest wel een over vele jaren gespreid schuldafbouwtraject volgen. Zich focussen op die nieuwe zogenaamd zaligmakende eenheidsstructuur ‘BalOpera’ creëert onvermijdelijk een aantal balorige mensen.

Structuren zijn instrumenten om een doel te bereiken. Het instrument op zich doet er minder toe dan het doel. Het gemeenschappelijk vakbondsfront hoopt dat zijn boodschap gehoord wordt en dat er een oprechte bereidheid is om in overleg constructief te werken aan het verdere succesverhaal van onze schitterende Vlaamse culturele instellingen.

8. Uiteenzetting door de schepenen van Cultuur van de steden Antwerpen en Gent

De heer Philip Heylen, schepenen voor Cultuur Antwerpen: Vlaanderen vergeet soms wel eens wat het de afgelopen 500 jaar op vlak van cultuur en kunsten betekend heeft en nog steeds betekent. Er wordt te weinig gezegd hoe goed de Vlaamse kunstenaars ook vandaag nog scoren in het buitenland. De middelen zijn dan wel beperkt maar de internationale uitstraling en reputatie blijven groot. Antwerpen apprecieert de dubbele missie die de Vlaamse cultuurhuizen uitdragen: de lokale cultuurparticipatie zo groot mogelijk maken zonder de internationale dimensie te vergeten. Dat geldt trouwens ook voor twee theatergezelschappen in Antwerpen, HETPALEIS en het Toneelhuis.

Het Antwerpse cultuurbeleid stoelt op twee peilers: zoveel mogelijk inzetten op kwaliteit en creativiteit en ervoor zorgen dat meer mensen voor cultuur kunnen kiezen. De begroting Cultuur van de stad Antwerpen bedraagt ongeveer 5,4 percent van het totale budget. De stad geeft volgend jaar 17,7 miljoen euro subsidies aan cultuur, 25 percent daarvan gaat naar de instellingen waarover het vandaag gaat.

De stad stelt op twee manieren middelen te beschikking: structureel en projectmatig. Projectmatige middelen zijn bestemd voor eenmalige initiatieven zoals tentoonstellingen of buitenlandse optredens. Een prachtig voorbeeld is een gezamenlijk optreden van het Ballet van Vlaanderen, de Vlaamse Opera en de Filharmonie op het Sint-Jansplein in Antwerpen, waar een 5000-tal mensen misstilt van genieten.

Antwerpen kijkt de laatste jaren bij de keuze van de projecten ook naar de mate waarin een project kan dienen voor 'city diplomacy'. Voor een stad is het een enorme troef te kunnen uitpakken met de opera, het ballet of de Filharmonie of internationale gezelschappen te kunnen laten proeven van kunst en cultuur in een huis als de Singel. De stad helpt ook mee zoeken naar sponsors, niet zo evident in deze financieel barre tijden. Tot slot steunt de stad ook heel specifieke projecten in het buitenland.

Voorts zijn er de structurele subsidies. De Vlaamse Opera krijgt van de stad een bedrag van ongeveer 1,5 miljoen euro cash. Daarnaast betaalt de stad jaarlijks 700.000 euro af voor leningen. Het gaat om een lening van 4,7 miljoen euro voor de verbouwing van het zijtoneel en een lening om de Stadsschouwburg aan te passen voor een orkest. De Vlaamse Opera kreeg in ruil daarvoor een aantal speeldagen ter beschikking. Die zijn ondertussen doorgegeven aan het Ballet van Vlaanderen. De Filharmonie krijgt structureel 650.000 euro. Het Koninklijk Ballet van Vlaanderen kreeg in 2005 voor het eerst 150.000 euro van de stad. Dat bedrag is ondertussen verdubbeld tot 300.000 euro in 2011. De bijdrage van de stad aan de Singel is met zijn ruim 100.000 euro eigenlijk symbolisch. Heel wat van de gezelschappen die daar op de bühne staan, worden op een andere manier door de stad gesteund. Gezien de dynamiek en de functie van de Singel voor de stad en voor Vlaanderen, moet dat zeker bijgestuurd worden.

Het college en de gemeenteraad hebben een plan goedgekeurd waarin aan elk van de instellingen gevraagd wordt de komende twee jaar hun publieksbereik te meten. De subsidies zullen van de resultaten afhangen. Dat is de enige manier om ervoor te zorgen dat participatie en diversiteit structureel verankerd zijn.

Voor het Antwerpse college van burgemeester en schepenen zijn drie kernbegrippen belangrijk bij een fusie in gelijk welke vorm van de Vlaamse Opera en het Koninklijk Ballet van Vlaanderen: samenwerking, continuïteit en wederzijdse versterking. Startpunt moet zijn de kwaliteit van de Vlaamse Opera die er in slaagt een nieuw publiek aan te trekken en de kwaliteit en de internationale prestaties van het Koninklijk Ballet van Vlaanderen. Als meer samenwerking leidt tot één raad van bestuur, één management en één orgaan, moet ze voldoen aan enkele voorwaarden. De artistieke vrijheid van beiden moet gevrijwaard blijven. Het is niet aan de intendant van de opera noch aan de intendant van het ballet om te bepalen hoe de ander moet programmeren. De huidige begripsverwarring over de functie van de intendant moet dringend uitgeklaard worden, zodat de aandacht kan gaan naar wezenlijke dingen zoals de artistieke kwaliteiten.

Volgens het Antwerpse college zou optimalisering op vlak van financiën, van infrastructuur, van logistiek, van overheadkosten, wel zinvol zijn. Gent en Antwerpen zijn allebei verantwoordelijk voor een mooi operagebouw. De gebouwen zijn ter beschikking gesteld van de instellingen zonder huur. Momenteel zijn er herstellings- en vernieuwingswerken nodig die meer zijn dan wat oplapwerk. De stad bekijkt nu met de minister hoe de verantwoordelijkheden kunnen worden verdeeld. Zo zou kunnen beslist worden dat de stad verantwoordelijk wordt voor de gebouwen en de Vlaamse overheid voor de artistieke werking. Wat ook beslist wordt, de stad wil er volledig voor gaan in het belang van het ballet en de opera, maar vooral van hun publiek.

Pleiten voor samenwerking, versteviging en continuïteit wordt de laatste tijd echter beschouwd als partij kiezen, als deloyaal zijn ten opzichte van deze of gene partij. Het parlement moet zich goed realiseren dat alle grote kunstinstellingen belangrijk zijn voor

Vlaanderen. Maar samenwerking met respect voor ieders identiteit moet kunnen. Het Koninklijk Ballet van Vlaanderen heeft een zware reorganisatie aangedurfd met zelfs de afdanking van een aantal beschermde werknemers. Die operatie werpt nu vruchten af. Het heeft in tegenstelling tot wat beweerd wordt, geen nieuwe schuld van 3 of 4 miljoen euro. Net zoals het personeel van de opera niet verdubbeld is, maar er in tegendeel zwaar bespaard is op personeel. De opera heeft de afgelopen jaren trouwens verschillende juridische structuren gekend. Het is tijd voor rust in de instellingen.

Kortom, meer spelen en meer gespreid spelen in Vlaanderen is een streven, maar het internationale karakter mag nooit uit het oog verloren worden. Dat bewijst dat de instellingen topkwaliteit bieden. Nederland beweegt hemel en aarde om ervoor te zorgen dat de Nederlandse gezelschappen op de internationale kaart komen te staan. Maar de Vlaamse instellingen hebben dat doel al bereikt, met slechts een fractie van de middelen.

De heer Lieven Decaluwe, schepen voor Cultuur Gent: Het klopt niet dat er in Gent geen Vlaamse culturele instelling is, er is bijna een halve, namelijk de opera. De opera heeft twee speelplekken: Gent en Antwerpen. De stad Gent vraagt dat in de beheersovereenkomst vastgelegd wordt dat die twee speelplekken wel degelijk bespeeld worden. Gent heeft een bijzonder levendig operapubliek, dat iets verschilt van het Antwerpse. Ik pleit niet voor gelijke maar wel voor gelijkwaardige behandeling van beide speelplekken. De middelen komen immers niet alleen van Vlaanderen maar ook van de steden Gent en Antwerpen. Gent geeft momenteel 1,660 miljoen euro aan de opera, waarvan 1,536 miljoen werkingssubsidie en 0,124 miljoen investeringssubsidie. Daarvoor wordt in de grote zaal van het operagebouw zo'n zestig dagen per jaar gespeeld, waaronder een tiental stadsdagen. Ik spreek me niet uit over een samenwerking of fusie van de opera en het ballet, maar pleit voor een beter gebruik van de beide mooie operagebouwen.

Het operagebouw van Gent is een pareltje, maar sterk verouderd. Er zijn dringend grote investeringen nodig niet alleen om een en ander te vernieuwen maar ook om een meer functioneel gebruik mogelijk te maken. Het operagebouw Gent is in erfpacht gegeven aan de Vlaamse overheid, eerst aan de operastichting en later aan de Vlaamse openbare instelling. Ondertussen is er een soort vacuüm ontstaan, maar de erfpacht is in geen geval beëindigd. De erfpacht loopt tot 2025, maar Gent weigert het gebouw in de huidige staat terug over te nemen. Dat betekent niet dat de stad haar verantwoordelijkheid weigert te nemen. Misschien kan ze het huidige budget omzetten in een soort investeringssubsidie. Het is stuitend hoe de Vlaamse bevoegdheidsdomeinen Cultuur en Erfgoed de hete aardappel doorschuiven en toekijken terwijl het gebouw jaar na jaar aftakelt. Als de hele constructie herdacht wordt, zou het gebouw ook soepeler gebruikt kunnen worden.

Een ander belangrijk aspect is de samenwerking met de lokale actoren. Gezelschappen met een internationale uitstraling die in Gent ontstaan zijn, zoals het Gents kunstenaars-huis LOD, 'les ballets C de la B', Collegium Vocale, vinden amper speelplekken in Gent. Misschien heeft het te maken met een soort reciprociteit, waarbij zij gelijkwaardige voorzieningen moeten kunnen aanbieden aan buitenlandse gasten. Misschien moeten we af van de rigide scheiding tussen de Vlaamse kunstinstituten en de andere gezelschappen. Ik pleit voor een gemengde vorm van partnerschap tussen Vlaanderen en de steden.

De stad Gent geeft de Bijloke 1,7 miljoen euro voor infrastructuur en werking, Vlaanderen geeft 900.000 euro. Die stiefmoederlijke behandeling ten opzichte van de andere speelplekken zorgt ervoor dat de Bijloke zelfs de Vlaamse orkesten niet het normale ereloon kan betalen. In de site van de Bijloke wordt wel degelijk geïnvesteerd. LOD, C de la B, de Operastudio, het Stadsmuseum, de kunstopleidingen van de hogeschool hebben er een vaste stek. Ook de kunstenbibliotheek van het Stedelijk Museum voor Actuele Kunst (S.M.A.K.) en de hogeschool zal er gehuisvest worden.

De site is multifunctioneel, maar er is geen perspectief dat ze erkend zal worden als Vlaamse instelling. Er is even gesproken over een erkenning als residentieplek, maar ook dat vergt een structurele omkadering. Er kan van de stad niet verwacht worden dat ze ook nog eens investeert in repetitieruimtes en dergelijke. De Bijloke is immers niet alleen voor Gent maar ook voor Vlaanderen belangrijk. Cultuur mag niet beperkt blijven tot het Antwerpse. Daarbij komt nog dat de belangstelling voor evenementen in de Bijloke groot is en de initiatieven vaak vernieuwend zijn. De mogelijkheden van de site worden zwaar onderschat.

De stad Gent beheert zes musea van Europees niveau: het Stedelijk Museum voor Actuele Kunst, het Museum voor Industriële Archeologie en Textiel, het Museum voor Schone Kunsten, het Huis van Alijn, het Design museum Gent en het Stadsmuseum Gent. Ze investeert 12 miljoen euro in die musea. Door het Erfgoeddecreet krijgt de stad 2,9 miljoen euro van Vlaanderen. De grens voor de stad is bereikt: 6 percent van de werkingskosten en 17 percent van het investeringsbudget gaat naar cultuur. De stad vraagt daarom een ernstige dialoog met Vlaanderen buiten het keurslijf van Vlaamse instellingen met als doel de kwaliteit te vrijwaren en groeikansen te geven aan creatieve mensen. De huidige minimalistische omkadering van musea en andere is op termijn immers niet houdbaar.

II. VRAGEN VAN DE COMMISSIELEDEN EN ANTWOORDEN VAN DE SPREKERS

De heer Erik Arckens: Is er, voorafgaand aan de beslissing van de Vlaamse Regering, wel of niet contact geweest tussen de minister en het Ballet?

Hoe gaan het Ballet en de Opera werken vanaf 1 januari 2011, wetende dat de nieuwe beheersovereenkomsten, inclusief de veranderingstrajecten voor beide instellingen, er op dat moment nog niet zullen zijn, in tegenstelling tot wat het Kunstendecreet voorschrijft?

Zal het Ballet door de geplande synergetische benadering niet in de schaduw van de Opera komen te staan?

De heer Jean-Jacques De Gucht: Hoe kijken Ballet en Opera aan tegen een fusie? Hoe zien zij deze verregaande samenwerking evolueren? Kunnen zij de lijst van contacten die de minister bezorgde, bevestigen? Hoe verloopt het algemene contact met de minister? Hoe staan zij tegenover samenwerking met Brusselse instellingen onder de bevoegdheid van de Franse Gemeenschap of de federale overheid? Zien zij alternatieven voor overheidsfinanciering zoals 'tax shelter' als een mogelijke vervanging of enkel als aanvulling?

Hoe evolueren de financiële bijdragen van Vlaamse Gemeenschap en steden aan de Opera sinds 2000? Welke suggesties hebben de instellingen om de subsidiëring minder instabiel te maken? Welke alternatieven voor poolvorming zijn er? Wat is de toekomstvisie van de Opera over investeringen in het gebouw? Hoeveel heeft hij de afgelopen jaren in infrastructuur geïnvesteerd?

De heer Bart Caron: Beschikken de instellingen over vergelijkende subsidiecijfers van hun soortgenoten in het buitenland? Wat is hun huidige en hun geambieerde positie in het internationale kunstenlandschap? Was er overleg met kabinet en administratie ter voorbereiding van de synergienota en, zo ja, op welk niveau?

Hoe kijken de orkesten aan tegen een reductie van drie tot twee? Is er in hedendaagse orkesten voldoende reserve om aan poolvorming te doen? Hoe komt het dat de omschakeling van de Opera van VOI naar vzw zoveel geld heeft gekost? Treedt de heer Cools de keuze voor een gemeenschappelijke zakelijke en een aparte artistieke leiding van Ballet en Opera bij? Is de stad Gent voorstander van een verhuizing van Brussels Philharmonic

naar de Bijloke? Waar wil het orkest zelf liefst verblijven? Wat betekent overaanbod concreet in de context van het Belgisch symfonisch landschap?

Klopt het dat de steden minder dan vroeger bijdragen aan de Opera omdat ze niet langer verplicht zijn een percentage van de Vlaamse subsidie te verstrekken? Hoe staat die evolutie in verhouding tot de kosten voor de gebouwen? Wat is uw toekomstvisie op dit vlak? Wat betekent dat de schotten tussen de Vlaamse en andere gesubsidieerde kunstinstituten te hoog zijn? Wat is er volgens de vakbonden schokkend aan de collegialiteit tussen de instellingen?

Waar komen de schulden van het Ballet vandaan? Waarom heeft het bestuur gekozen om te besparen op de administratie en niet op de dansers? Zijn de kosten voor de buitenlandse tournees in evenwicht met de opbrengst of is er extra geld voor nodig?

Mevrouw Yamila Idrissi: Is er wel of niet overlegd met de instellingen over de voorbereiding van de nieuwe beheersovereenkomsten? Wat moet er volgens hen in opgenomen worden? Waarom koos het Ballet ervoor om op een andere manier te besparen dan op de dansers? Wat heeft het vandaag nodig voor zijn financiële gezondheid? Waarom is er nu nog geen samenwerking tussen Ballet en Opera? Waarom geen afspraken in de beheersovereenkomst? Wat zal de aangekondigde operatie mogelijk kosten, gezien alle statuutwijzigingen tot nu toe geld hebben gekost?

De heer Paul Delva: Wat zijn voor de raden van bestuur van Ballet en Opera de voorwaarden om de beslissing van de regering over de samenwerking, die er al lang zit aan te komen, uit te voeren? Hebben zij daarover al overlegd of wachten zij tot de overheid een veranderingstraject voorstelt? Hoe staat zij tegenover het model met een zakelijk leider en twee artistieke leiders?

Koren en orkesten staan negatief tegenover poolvorming, ook al besteden zij elk jaar enorme bedragen aan het huren van muzikanten. Welke vorm van samenwerking zien zij als alternatief? In het kader van het negatieve oordeel van de visitatiecommissie over het zakelijke beheer bij het Ballet, zou ik willen weten waarom het Ballet dit jaar twee jaarrekeningen neerlegde bij de Nationale Bank, de eerste met een verlies van 900.000 euro en de tweede met een winst van 560.000 euro.

De heer Lieven Dehandschutter: Welke alternatieven hebben de instellingen in deze budgettair moeilijke tijden voor de aanpak van de regering, die niet haaks hoeft te staan op het streven naar kwaliteit, creativiteit, diversiteit, participatie en internationale uitstraling? Welke mogelijkheden zien ze voor samenwerking en voor de rationalisering van productie- en presentatieplaatsen?

De heer Veli Yüksel: Ziet de schepen van de stad Gent de Bijloke zitten als Vlaamse presentatielocatie? Ambieert men daarbij het statuut van Vlaamse instelling?

De heer Erik Arckens: Zijn de vertegenwoordigers van de andere orkesten en koren het eens met de gedeeltelijke afwijzing door Brussels Philharmonic van het ministeriële voorstel voor een gemeenschappelijke reservepool?

De heer Johan Verstreken: Zijn de grote instellingen erin geslaagd om een nieuw publiek aan te spreken, zowel wat kansengroepen betreft als de verder afgelegen provincies? Wat zijn de synergiemogelijkheden met andere sectoren, zoals buitenlands beleid en toerisme, in het kader van de Vlaamse imagoversterking?

De heer Philippe De Coene: Wat ging er vooraf aan de opstelling van functieprofielen en de procesanalyse bij het Ballet? Hoe en door wie werden toen mensen in dienst genomen? Gaat het Ballet effectief een crisismanager huren of kan het zonder? Waarom is pool-

vorming van muzikanten moeilijk? Is die bewering niet tegenstrijdig met de praktijk van de Filharmonie? Is het model met een zakelijk leider en twee artistieke leiders en daarnaast een crisismanager een werkbaar en geloofwaardig? Wat is de beste plaats voor Brussels Philharmonic?

De heer Jerry Aerts: Ik kan de lijst van overlegcontacten met de minister of haar vertegenwoordiger bevestigen. DeSingel is een podium dat tot de grote kunstencentra van Europa behoort. Wij zitten receptief en (co)productief in een groot netwerk met verschillende partners en disciplines. Over de volgende beheersovereenkomst is volgende week een afspraak met het agentschap voor een eerste bespreking.

De heer Lieven Decaluwe: Gent is de klank van een residentieorkest niet ongenegen. Het denkspoor om Brussels Philharmonic naar Gent te verplaatsen, willen wij zeer zeker onderzoeken.

Vroeger was voor de Opera inderdaad een volgsubsidie vastgelegd. Gent betaalde 90 miljoen frank voor de werkingskosten en 10 miljoen frank in afbetaling van een lening voor de kosten van de gedeeltelijke restauratie van de zaal. De eerste subsidie werd in 2004 gereduceerd tot 75% en bestaat nog altijd. De lening liep twee jaar geleden af, maar het bedrag werd toch doorbetaald als investeringssubsidie van 247.000 euro. Volgend jaar wordt het wel gehalveerd tot 124.000 euro. Alle kosten aan het gebouw zijn tot 2024 ten laste van de erfpachthouder. De stad liet twee jaar geleden berekenen dat de totale renovatiekosten ruim 40 miljoen euro bedragen.

Het Museum voor Schone Kunsten Gent werkt samen met de Brugse en Antwerpse musea in de Vlaamse Kunstcollectie met het oog op werkverdeling, specialisatie en programmering. In de praktijk blijkt echter een groot verschil te bestaan in de manier waarop de Vlaamse overheid de Vlaamse instellingen en de gesubsidieerde behandelt. Met de eerste gaat ze om als met een partner, terwijl de tweede als een ondergeschikte subsidies moet vragen. Doel van de stad is niet haar subsidies te kunnen verminderen maar om toekomstige kwaliteit te garanderen.

Datzelfde verschil bestaat bij de presentatieplaatsen. Het Brugse concertgebouw krijgt 3 miljoen euro, de Bijloke 900.000 euro. De stad Gent heeft weliswaar een overeenkomst met de grote orkesten dat een aantal concerten in de Bijloke garandeert, maar dan nog worden zij onderbetaald. Net zoals bij de musea of bij opera is een groot gesprek nodig tussen de grote podia en de overheid. De Bijloke hoeft geen Vlaamse instelling te worden maar moet anderzijds ook niet als een sukkelaar behandeld worden. Gent heeft ook op dat vlak wel degelijk de pretentie een gedegen programmering op te zetten.

De heer Philip Heylen: In de periode tot en met 2003 had de stad haar bijdrage aan de Opera in het kader van het kerntakendebat teruggebracht tot 1,9 miljoen euro. Daarna is het terug opgetrokken tot 2.450.000 euro. In 2005 heeft de stad zich in het kader van de afspraak over de renovatie van het gebouw verbonden om een lening van twintig jaar aan te gaan voor het tekort van 8 miljoen euro. Ook op de buitengewone begrotingen van 2011 en 2012 zijn kleinere bedragen ingeschreven om bijvoorbeeld lekken aan het dak te dichten.

De schepenen van Gent en Antwerpen zitten in de raad van bestuur van de opera slechts ten persoonlijke titel, want de vorige regering achtte het niet nodig de band met de steden te leggen. Zij zouden het zich dan ook gemakkelijk kunnen maken, maar dat doen ze niet. Een oplossing is nochtans wenselijk omdat iedereen denkt dat ze de stad vertegenwoordigen, wat ze in feite ook doen, maar dan zonder mandaat.

De stedelijke subsidie aan het Ballet is de afgelopen jaren meer dan verdubbeld. Van de 17,7 miljoen aan subsidies die de stad in totaal verstrekt aan alle verenigingen, gaat ongeveer 4 miljoen euro naar de Vlaamse instellingen.

Mevrouw Jeanne Brabants: Dans heeft zich pas in de loop der jaren ontvoegd van de stiefmoederlijke behandeling door de opera. Dat verklaart mee waarom samenwerking vandaag zo moeilijk is. Dansers kregen binnen de opera altijd maar een fractie van de orkesten. In de Vlaamse Opera in Antwerpen bestaan avondvullende dansprogramma's pas sinds 1923, terwijl zij zowel in de Koninklijke Opera als in de Brusselse Muntshouwborg al wel veel eerder bestonden. Maar in al die gevallen dansten buitenlanders vooraan.

Uit dit streven naar ontvoegding en naar een podiumplaats voor Vlaamse dansers is het Ballet van Vlaanderen ontstaan. Het bleef dansers en choreografen voor de divertimenti leveren aan de opera in ruil voor het gebruik van het orkest, maar had voortaan een eigen budget, huis en leiding. Na verloop van tijd werd het gezelschap opgesplitst in een reisgroep en een groep dansers voor de opera, waarvan ondertussen alleen de eerste is overgebleven.

Het ballet is bang om bij een andere instelling aan te leunen, want als er moet bespaard worden is het altijd het kind van de rekening. Toen de Muntshouwborg een financiële put moest vullen, gebruikte zij daarvoor de subsidies van het ballet, wat heeft geleid tot het vertrek van Béjart. In Wallonië gebeurt hetzelfde. Dat het Ballet van Vlaanderen er nog staat, is precies te danken aan zijn autonomie. Wat het Ballet nodig heeft, is niet een dure intendant, maar een regeling waarin het, zoals vroeger, niet hoeft te betalen voor het gebouw en het orkest.

In 1984 waren er 247 dansers in België die werkten met een jaarcontract. Vandaag hebben alleen die van het Ballet van Vlaanderen er nog een, de rest lijdt honger in projecten.

Mevrouw Leona Detiège: Het klopt dat op 24 februari een informatief kennismakingsbezoek plaatsvond van het kabinet aan het Ballet. Op 12 oktober ben ik op het kabinet geweest, waar men mij informeerde over de toenmalige versie van de nota. Ik heb dat meegedeeld aan mijn raad van bestuur op 21 oktober. De dag daarna heeft de regering haar beslissing genomen. Op 9 november was er een vergadering met kabinet en administratie. Inhoudelijke discussies zoals vandaag zijn er echter nooit geweest.

Het Ballet is voorstander van verregaande samenwerking en ik verwijs daarvoor naar mijn toelichting. Er werd al contact gelegd met voorzitter Cools van de Opera en dat zal in de toekomst nog gebeuren. Het kabinet nodigde ons verder uit voor een gezamenlijk gesprek in januari tussen de minister, de heer Cools en mij.

Voor het Ballet dringt de tijd, vanwege de stijging van de loonmassa door indexering en anciënniteit. Synergie met de andere instellingen is de beste keuze en moet zo snel mogelijk gerealiseerd worden, onder meer door in de beheersovereenkomsten in te schrijven dat wij drie keer twee weken kunnen spelen in de Antwerpse en drie keer een week in de Gentse opera. In ruil daarvoor zou de Opera zeker kunnen beschikken over de repetitiezaal in het Eilandje. Voorts vragen wij dat in de beheersovereenkomsten met de orkesten wordt ingeschreven dat ze ter beschikking gesteld worden van het ballet in het kader van een wisselwerking.

Wij vragen wel degelijk om alternatieve inkomsten, bijvoorbeeld door te spelen in Brussel. In Nederland ontvangt het ballet ongeveer 12 miljoen euro aan subsidies, terwijl wij ongeveer 5,5 miljoen euro ontvangen van de Vlaamse Gemeenschap. Over de aanstelling van één enkele manager moet in elk geval voorafgaand overleg zijn, want wij zijn bang dat dit anders tot vershraling leidt. Over een gemeenschappelijke raad van bestuur moeten eerst duidelijke afspraken gemaakt worden. Ook de samenvoeging van doelpubliek en marketing kan tot vershraling leiden, gezien de huidige verscheidenheid.

Maar het NTGent-scenario kan zeker in overweging genomen worden. Dat betekent aparte instellingen, schuldafbouw voor het ballet, en de garantie van speelweken in de opera, orkestbegeleiding en repetitieruimtegebruik.

De vertraging van de nieuwe beheersovereenkomsten leidt niet tot onmiddellijk problemen omdat ons wel al is schriftelijk meegedeeld over welk subsidiebedrag wij volgend jaar zullen kunnen beschikken, waardoor wij regelingen met de banken konden treffen.

De heer Bert Bauwens: In beide neergelegde jaarrekeningen zit een verslag van de commissaris, door mij ondertekend. Beide rekeningen hebben wel degelijk hetzelfde resultaat: 562.000 euro winst. De aanleiding om een tweede verslag neer te leggen, is dat van het eerste alleen de uitkomsten werden gelezen. Daarom stelden wij een tweede op, met veel meer toelichting. De belangrijkste verduidelijking bevindt zich op bladzijde 10, over het reservefonds. In de eerste rekening was het blijven staan en werd toegelicht wat ervan aangewend is, maar door de boekhoudkundige moeilijkheidsgraad werd het verkeerd begrepen. Daarom werd gekozen voor een nieuwe voorstelling, waarin op de balans het reservefonds verminderd is met het bedrag van het resultaat.

De oude schuld is te wijten aan het afstoten van de musicalafdeling maar niet de administratieve personeelskosten ervan. De Vlaamse Gemeenschap heeft immers alleen voor de sanering van het artistieke deel een bijkomende subsidie verstrekt. De loonkosten zijn daardoor twee jaar lang hoger geweest dan de subsidies, wat een schuld van 1,2 miljoen euro heeft opgeleverd.

Wij hebben een analyse uitgevoerd van alle documentenstromen en procedures. Waar nodig zijn procedures gemoderniseerd, vanuit het nieuwe standpunt van de werkvloer in de plaats van de directie. Wij zijn uitgegaan van de vraag wat een productie kost. Iedereen in huis die verantwoordelijk is voor bepaalde kosten, heeft daartoe een fiche ingevuld. Door die samen te brengen kan men een budget opstellen nog voor het jaar start. Tijdens de uitvoering wordt elke concrete bestelbon getoetst aan dat budget. Gevolg is dat sindsdien al twee jaar na elkaar geen budgetoverschrijdingen meet voorkomen.

Daarnaast zijn ook functies samengevoegd en gecombineerd in één persoon, bijvoorbeeld personeelsdienst en auteursrechten. Dat levert problemen op bij de centralisering van diensten, want personen zijn niet op te delen.

Mevrouw Leona Detiège: Het Ballet herstructureerde de administratie omdat wij het artistieke gedeelte (49 dansers en drie stagiairs, reis- en repertoiregezelschap) heel wilden houden. Aangezien daardoor al bezuinigd is, wenst de raad van bestuur de aanstelling van een nieuwe crisismanager niet. De raad heeft samen met de bedrijfsrevisor voldoende competentie in huis, wat door de regeringscommissaris wordt erkend.

Het model van een gemeenschappelijk zakelijke leider wordt als betuttelend ervaren en leidde al tot het ontslaanbod van de artistieke directeur. Volgens ons moeten de nieuwe beheersovereenkomsten en de samenwerking met opera en orkesten die daarin wordt ingeschreven, voldoende mogelijkheden bieden voor een oplossing.

Het Ballet trad in Antwerpen al op in de Stadsschouwburg, de Opera, het Eilandje en in open lucht, in Gent in de opera, in Oostende, Hasselt en Brugge. In het buitenland traden wij op in Moskou, Parijs, Italië, Rotterdam, Den Haag, Edinburgh, Turijn en Ludwigshaven. De buitenlandse reizen zijn in elk geval kostendekkend en vaak winstgevend. Het enige wat wij vragen is een bijkomende bijdrage door de Vlaamse overheid als wij gevraagd worden om mee te gaan met bijvoorbeeld de Kamer van Koophandel of de regering.

De heer Paul Cools: Ook ik kan de lijst met ontmoetingen bevestigen. De contacten met de administratie waren trouwens nog veel talrijker.

De Opera vraagt niet om een fusie, maar als Brussel er toch toe beslist, willen wij in elk geval met een schone lei beginnen. Er is immers hard aan gewerkt om de Opera zodanig te beheren dat hij geen verlies laat. Zonder controle van de boeken kan ik vandaag van het Ballet niet met zekerheid zeggen hetzelfde zeggen. Wij hebben zelfs geen inzage gehad in de visitatierapporten. De vraag of wij met het Ballet willen fuseren, kan ik vandaag dus niet beantwoorden. In elk geval is samengaan onmogelijk op basis van angst en die leeft blijkbaar bij het Ballet. Op dat punt is in elk geval nog werk aan de winkel. Ook de wil van het Ballet om die rol op te nemen, is immers een voorwaarde.

Mocht er één raad van bestuur komen, dring ik er bij de minister op aan om sterke bestuurders te sturen en bestuurders die willen werken. De mijne is vrij goed, maar niet alle leden ervan zijn sterkhouders die naar elke vergadering komen.

De moeilijkheid om een operahuis voor ballet open te stellen komt voort uit het feit dat opera veel langer vooruit plant. Wij zijn nu al met de voorbereiding van 2014 bezig. Wanneer onze ruimtes vrij zijn voor het Ballet werd al meegedeeld voor 2011, 2012 en 2013, maar dat laatste heeft een heel andere organisatie.

Fiscale aftrekbaarheid van sponsoring is een veel beter instrument dan een ‘tax shelter’ om vzw’s als de onze te helpen. Die laatste is alleen gunstig als het gesponsorde product ook winst maakt. Als die er niet is, betaalt de sponsor immers evenveel belasting als anders.

De subsidie van de Muntschouwburg is dubbel zo groot als die van de Vlaamse Opera. Ze heeft ook dubbel zoveel medewerkers.

In afwachting van de kennisname van de zakelijke en artistieke adviezen kan ik al wel bevestigen dat de openstelling van de opera voor drie keer twee weken de voor ons gemakkelijkste oplossing van het probleem van het Ballet is. Overigens hebben wij ook onze dagen in de Stadsschouwburg aan het Ballet gegeven.

De heer Aviel Cahn: Er zijn nu al in Gent en Antwerpen meerdere periodes per seizoen beschikbaar voor het Ballet. Sommigen roepen de vraag op of die periodes ideaal zijn, maar wij spelen in elk geval zelf van september tot juli en hebben nooit problemen met publiek.

Er is niet zoveel reserve voorhanden: de orkestleden werken mee aan gemiddeld 72 percent van de 325 diensten van drie uur, en de musici en zangers van het koor gemiddeld aan 86 percent van de 420 diensten. Ingehuurde muzikanten komen meestal niet van Brussels Philharmonic of de Filharmonie, bij gebrek aan beschikbaarheid. De productie van een opera vraagt immers een tot anderhalve maand werk, terwijl orkesten werken met productietijden van een week tot tien dagen.

Wij werken in de plaats met vrije musici of mensen van de Munt, die aan hetzelfde ritme produceert. In de praktijk van het laatste seizoen werden van de genoemde Vlaamse orkesten slechts vier muzikanten ingezet voor 11.000 euro. Dat is dus het bedrag dat zou kunnen bespaard worden door middel van clustering, wat geen fundamentele problemen kan oplossen.

De vrije capaciteit van onze muzikanten kan natuurlijk gebruikt worden door de andere orkesten, maar ook dat is niet evident vanwege de sterk verschillende reglementen en betalingen. Spelen voor het Ballet moet mogelijk zijn als men lang van tevoren plant, maar ook dat vraagt een herziening van werkreglementen, subsidies. De verschillen in duur alleen al tussen een opera en een symfonisch werk zijn groot.

Onze gebouwen ter beschikking stellen van derden is mogelijk, maar brengt altijd kosten mee. Als dat onbetaald moet gebeuren, moet men daar dus rekening mee houden bij de verdeling van de middelen. Anders betaalt de Opera, zoals nu, de rekening, terwijl ook zijn budget in evenwicht moet zijn.

Mevrouw Henriëtte Götz: De renovatie van het operagebouw in Antwerpen heeft een kleine 27 miljoen euro gekost, waarvan de opera zelf 5,4 miljoen euro heeft betaald. Het Fonds Culturele Infrastructuur (FoCI) heeft 14 miljoen euro gesubsidieerd. De stad Antwerpen heeft voor 7,4 miljoen euro geprefinancierd, die vervolgens werden afgehouden van onze subsidies vanwege de stad. Ondertussen zijn dringende, bijkomende en niet begrote kosten aan het dak opgedoken, ter grootte van 400.000 euro. Verder blijkt in Antwerpen de trekkewand niet veilig te werken en ook die vernieuwing kost geld: wij schatten 2,6 miljoen euro binnen een of twee jaar. Ook in Gent zijn voortdurend kosten aan de oude trekkewand voor het kopen of huren van bijkomende motoren. Er zijn voor 80.000 euro kosten voor de vervanging van liften.

De overgang van VOI naar vzw heeft geld gekost door de veel hogere patronale bijdragen. Ze stegen van 3,2 miljoen euro in 2007 naar 4,1 miljoen euro in 2009. 2010 is nog niet bekend. Ook het vakantiegeld is hoger in de vzw. Dat steeg van 336.000 euro in 2007 naar 950.000 euro in 2010. Beide samen zijn goed voor een toename van 1,5 miljoen euro.

Tussen 2000 en 2009 gingen de bezoldigingen met 37% omhoog, terwijl de subsidies slechts met 19% stegen. De werkingssubsidie van de steden daalde zowel in Antwerpen als in Gent met 800.000 euro tussen 2000 en 2011.

Partners komen bij ons binnen aan het vrij lage culturele tarief plus schoonmaak. Alle andere vaste kosten, met name het personeel om de gebouwen tot op een laat uur open te houden, zijn niet in de prijs inbegrepen. In de periode 2009-2010 betekende dit voor ons een verlies voor ons tussen 30.000 en 50.000 euro. Volgens de adviescommissie moeten wij dit doorrekenen aan onze partners, maar dat is moeilijk.

De heer Gunther Broucke: Ook ik bevestig dat de lijst klopt. Het contact is nog vernauwd sinds mevrouw Van Der Plas regeringscommissaris bij ons is. Ook met het agentschap is het contact regelmatig. Het klopt wel dat het lang heeft geduurd voor het gesprek is begonnen, maar nu verloopt het goed.

De keuze van onze organisatie voor Brussel was niet toevallig maar zeer bewust. Sinds 2005 werken wij er succesvol aan publieksopbouw en integratie in de stad. Essentieel is dat we er zowel een relatief kleine zaal als een grote bespelen, beide met een uitstekende akoestiek: 800 plaatsen in Flagey en 2000 in Bozar. In dat verband was ook de naamsverandering naar Brussels Philharmonic een strategische beslissing.

Anderzijds is de Bijloke onze minnares. De samenwerking is er goed, ook met het Festival van Vlaanderen, het conservatorium en het filmfestival in Gent. Een strakkere regie van die samenwerkingsvormingen door van Gent een tweede speelplek te maken, is een interessant denkspoor. De uitvalbasis blijft evenwel Flagey.

De discussie over het aantal orkesten is oeverloos. Minstens moet men alle bestaande orkesten in Vlaanderen in het debat betrekken. Men kan bijvoorbeeld vragen stellen bij de relevantie van de flauwe kopieën van grote formaties waarvoor het bij decreet gesubsidieerde Symfonieorkest van Vlaanderen het Brugse Concertgebouw, deSingel of Bozar afhurt, terwijl tegelijk de Vlaamse culturele centra zoeken naar uitvoerders van het basisrepertoire. Moeten we niet eens gaan kijken naar de opdrachtschrijving van die kleinere formatie? In dat verband is intenser collegiaal overleg tussen de orkesten een goede zaak, met het oog op een betere afbakening van de functies en in de strijd tegen onnodige concurrentie.

Bij ons zijn er geen diensten op overschot. Ons orkest presteert ongeveer 1028 uur per jaar. Bijna zonder uitzondering komen de verschillende functies aan het totale aantal te presteren uren. In dat ingewikkelde systeem presteert een concertmeester 50% van de geprogrammeerde diensten, solisten 85%, eerste solisten 70% enzovoort. Vergeleken met het buitenland wordt bij ons zeer hard gewerkt. Als men dat nog wil opdrijven, moet men beseffen dat onze concurrentiepositie op de markt van getalenteerde en mobiele musici nu al zwaar aangetast is. De werkdruk is overigens niet alleen lager in het buitenland maar ook bij de federale orkesten, die bovendien groter zijn en beter betalen.

Onze musici hebben natuurlijk vrije tijd zoals iedereen. Het is fijn dat ze daarin ook wel eens gevraagd worden bij de Filharmonie of bij de Opera. Dat laatste is inderdaad zeldzaam omdat wij muzikanten meestal geen zes weken kunnen missen. Ook bij ons komen de meeste extra musici uit de freelance markt. De discussie over de poolvorming begint bij het besef dat onze orkesten onderbemand zijn. Het is overigens bevreemdend om vast te stellen dat het tegendeel wordt beweerd door twee leden van de visitatiecommissie, die zelf wel zeer grote orkesten leiden.

De onderbezetting is in elk geval niet op te lossen door de Vlaamse orkesten elkaars musici te laten lenen. Andere mogelijkheden zijn nog niet besproken. Denkbaar is voor mij bijvoorbeeld een gezamenlijke pool van freelancers, die door een gemeenschappelijke investering van de orkesten en de Vlaamse Gemeenschap een deel- of voltijdse baan krijgen. Brussels Philharmonic heeft niet permanent 96 musici nodig maar af en toe wel.

In Europa bevinden wij ons in de middenmoot, zij het met de middelen die de omringende landen toekennen aan een bescheiden provinciaal orkest met een regionale opdracht. Die van Brussels Philharmonic zijn het best te vergelijken met die van het Brabants Orkest in Nederland, dat hoogstens naar Amsterdam trekt, maar niet optreedt in Berlijn, Brussel, Londen of Parijs. In onze opdrachtschrijving zit wel een internationaal profiel. Dan moet het uitrustingsniveau daar ook aan beantwoorden. Dat zou dringend eens moeten geobjectiveerd worden, ook al is er vandaag door de crisis geen geld voor de realisatie ervan.

Tot slot zou ik graag willen vernemen wat de vakbonden bedoelen met een schokkend gebrek aan collegialiteit.

De heer Hans Verbugt: De lijst met ontmoetingsmomenten klopt volledig. Maar dat de instellingen niet zouden samenwerken, klopt niet. Wij zitten voortdurend aan tafel om de bestaande samenwerking nog te verbeteren. Anderzijds moet men beseffen dat de rekeningen van de orkesten ook moeten kloppen. Men mag niet van hen vragen om onbetaald voor de opera te gaan spelen.

Het beeld van orkestmuzikanten die de helft van de tijd niet hoeven te werken en ergens anders kunnen schnabbelen, is vals. Onze mensen werken verrekt hard. Niemand werkt uiteraard 100%, want dan zou het ziekteverzuim gigantisch zijn. Werkdruk en niveau zijn immers zeer hoog. Daar komen nog de verschillen in statuut, werkwijze en werkblokken bij.

In België zijn de concertzalen geschikt voor grote symfonieorkesten tussen 60 en 120 muzikanten, op anderhalve hand te tellen. De Filharmonie speelt in België zo veel als zij kwijt kan. Er is geen enkele regie van vraag en aanbod op landelijk niveau. In Brussel spelen wij voor halfvolle zalen en dat ligt niet aan onze kwaliteit maar aan het overaanbod. Wij spelen ook in het buitenland, maar die tournees kosten geld.

Wat het publiek betreft, zijn wij buitengewoon actief op het vlak van educatie. Daar staat tegenover dat de plek van cultuur in het onderwijs meer en meer verdwijnt, waardoor de

nieuwe aanwas voor symfonische muziek achterblijft. Dat probleem zal binnen tien tot vijftien jaar alleen nog groter zijn. Overleg over die toekomst is dan ook aangewezen, in tegenstelling tot poolvorming vandaag.

De heer Servaas Le Compte: Dat men zich vandaag collegiaal opstelt, is verheugend. Die situatie is echter niet ouder dan de verschijningsdatum van de nota. De vakbonden vragen al veel langer om overleg en afspraken tussen de instellingen. De gecontesteerde opmerking van de vakbonden moet men in die context zien. Ik wijs erop dat men er in twee jaar niet in geslaagd is data af te spreken tussen twee instellingen. Dat is onbegrijpelijk.

Van het Symfonieorkest van Vlaanderen heb ik al zeer goede opnames gehoord. Gisteren begeleidden zij schitterend een ballet. Ik zou ze niet onmiddellijk een flauw afkooksel noemen.

Mevrouw Laurette Muylaert: De grote Vlaamse instellingen zien elkaar als concurrenten. Dat is geen zinnige manier om de middelen te besteden. Daarom zijn wij voor samenwerking. De ondersteuning van het Ballet door een orkest lijkt ons wel degelijk doenbaar en wij pleiten ervoor dat goed te bestuderen.

De voorzitter: Ik dank de verschillende afgevaardigden van de kunstinstellingen, de vakbonden en de schepenen van Cultuur van de steden Antwerpen en Gent voor hun bereidwillige medewerking aan deze hoorzitting. Op 13 januari 2011 organiseert de commissie een volgende hoorzitting met enkele onafhankelijke experts die eveneens hun visie zullen geven over de organisatie van de kunstinstellingen.

Philippe DE COENE,
voorzitter

Paul DELVA
Jean-Jacques DE GUCHT,
verslaggevers